

“Azərişiq”
Açıq Səhmdar Cəmiyyəti
31 dekabr 2019-cu il tarixində tamamlanan
il üzrə Maliyyə Hesabatları və Müstəqil
Auditorların Hesabatı

Mündəricat

Müstəqil Auditorların Hesabatı	3
Maliyyə Vəziyyəti haqqında Hesabat	6
Mənfəət və ya Zərər və Sair Məcmu Gəlir haqqında Hesabat	7
Kapitalda Dəyişikliklər haqqında Hesabat	8
Pul Vəsaitlərinin Hərəkəti haqqında Hesabat	9
Maliyyə Hesabatlarına dair Qeydlər	11

“KPMG Audit Azərbaycan” MMC
Port Bakı Cənub qülləsi,
Neftçilər prospekti, 153,
Bakı, Azərbaycan, AZ1010
Telefon: +994 (12) 404 8910
Faks: +994 (12) 404 8914
İnternet: www.kpmg.az

Müstəqil auditorların hesabatı

“Azərişiq” Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin Səhmdarlarına və İdarə Heyətinə

Rəy

Biz “Azərişiq” Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin (“Şirkət”) 31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə tamamlanan il üzrə mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir, kapitalda dəyişikliklər və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesablardan, eləcə də əsas mühasibat uçotu siyasətləri və sair izahedici məlumatları əhatə edən qeydlərdən ibarət olan maliyyə hesabatlarının auditini apardıq.

Bizim rəyimizə görə, əlavə edilən maliyyə hesabatları bütün əhəmiyyətli aspektlər baxımından Şirkətin 31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə tamamlanan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına (MHBS) uyğun olaraq düzgün əks etdirir.

Rəy üçün Əsas

Biz audit yoxlamasını Beynəlxalq Audit Standartlarına (BAS) uyğun aparmışıq. Həmin standartlara əsasən bizim məsuliyyətimiz hesabatımızın *“Maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorların məsuliyyəti”* bölməsində təqdim edilir. Biz Peşəkar Mühasiblərin Beynəlxalq Etika Məcəlləsinə (Beynəlxalq Müstəqillik Standartları ilə birlikdə) və Azərbaycan Respublikasında maliyyə hesabatlarının auditinə tətbiq olunan etik tələblərə əsasən Şirkətdən müstəqillik və bu tələblər və Beynəlxalq Etika Məcəlləsi üzrə digər etik öhdəliklərimizi yerinə yetirmişik. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edir.

Maliyyə Hesabatları görə Rəhbərliyin və İdarəetməyə Məsul Şəxslərin Məsuliyyəti

Rəhbərlik maliyyə hesabatlarının MHBS-ə uyğun hazırlanmasına və düzgün təqdimatına, dələduzluq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq, əhəmiyyətli təhriflərin müşahidə olunmadığı maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün öz qənaətinə əsasən zəruri saydığı daxili nəzarət sistemine görə məsuliyyət daşıyır.

Rəhbərliyin Şirkəti likvidasiya etmək və ya əməliyyatları dayandırmaq niyyətinin olduğu və ya qeyd edilən tədbirlərdən başqa real alternativinin olmadığı hallar istisna olmaqla, maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı rəhbərlik Şirkətin fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi, müvafiq hallarda fəaliyyətin fasiləsizliyi ilə bağlı məsələlərin açıqlanması və hesabatların fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipi əsasında hazırlanmasına görə məsuliyyət daşıyır.

İdarəetməyə məsul şəxslər Şirkətin maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə Hesabatlarının Auditinə görə Auditorların Məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz maliyyə hesabatlarında, dələduzluq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq, əhəmiyyətli təhriflərə yol verilmədiyinə dair kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimizi əhatə edən auditor hesabatını təqdim etməkdən ibarətdir. Kifayət qədər əminlik dedikdə yüksək əminlik səviyyəsi nəzərdə tutulur, lakin bu BAS əsasında aparılmış auditin əhəmiyyətli təhrifi hər zaman aşkar edəcəyinə zəmanət vermir. Təhriflər dələduzluq və ya səhv nəticəsində yaranan bilər və istifadəçilərin bu maliyyə hesabatları əsasında qəbul etdikləri iqtisadi qərarlara ayrı-ayrılıqda, yaxud ümumilikdə təsir edə bilməsi əsaslı şəkildə ehtimal edildiyi halda əhəmiyyətli hesab edilir.

BAS əsasında aparılmış audit çərçivəsində biz bütün audit müddətində peşəkar mühakimə yürüdür və peşəkar inamsızlığımızı qoruyub saxlayırıq. Biz həmçinin:

- Dələduzluq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq, maliyyə hesabatlarının əhəmiyyətli təhrifləri riskini aşkar edir və qiymətləndirir, həmin risklərə uyğun audit prosedurlarını işləyib hazırlayır və icra edir, rəyimizi bildirmək üçün yetərli və müvafiq audit sübutunu əldə edirik. Dələduzluq nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhrifin aşkarlanmaması riski səhv nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhrifin aşkarlanmaması riskindən daha yüksəkdir, çünki dələduzluq gizli sözləşmə, saxtakarlıq, qərəzli hərəkətsizlik, məlumatın təhrifli təqdimatı və ya daxili nəzarətə əməl olunmamasından ibarət ola bilər.
- Auditlə bağlı daxili nəzarətə Şirkətin daxili nəzarət sisteminin səmərəliliyinə dair rəyin bildirilməsi üçün deyil, şəraitə uyğun zəruri audit prosedurlarının planlaşdırılması məqsədilə baxırıq.
- İstifadə edilmiş uçot siyasətinin məqsədəuyğunluğunu və rəhbərlik tərəfindən aparılmış uçot qiymətləndirmələrinin və əlaqəli açıqlamaların kafiliyini qiymətləndiririk.

- Rəhbərlik tərəfindən mühasibat uçotunun fasiləsiz aparılma prinsipinin istifadə edilməsinin məqsədəuyğunluğunun və əldə edilmiş audit sübutları əsasında Şirkətin fəaliyyətini fasiləsiz davam etdirmək imkanını əhəmiyyətli dərəcədə şübhə altına qoya bilən hadisələrlə və ya şəraitlərlə bağlı əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olub-olmamasına dair nəticə çıxarıyıq. Əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olması qənaətinə gəldiyimiz halda, audit hesabatımızda maliyyə hesabatlarındakı əlaqəli açıqlamalara diqqət cəlb etməliyik, bu cür açıqlamalar qeyri-dəqiq olduğu halda isə fərqli rəy verməliyik. Gəldiyimiz nəticələr audit hesabatımızın hazırlandığı tarixədək əldə edilmiş sübutlara əsaslanır. Bununla belə, sonrakı hadisələr və ya şərait Şirkəti fasiləsiz fəaliyyətini dayandırmağa məcbur edə bilər.
- Açıqlamalar da daxil olmaqla, maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatını, strukturunu və məzmununu, habelə maliyyə hesabatlarında əsas əməliyyatların və hadisələrin ədalətli şəkildə əks etdirilib-etdirilməməsini dəyərləndiririk.

Biz, digər məsələlərlə yanaşı, auditin planlaşdırılan həcmi və müddəti və mühüm audit nəticələri, o cümlədən audit zamanı daxili nəzarət sistemində aşkar etdiyimiz əhəmiyyətli çatışmazlıqlarla bağlı idarəetməyə məsul şəxsləri məlumatlandırırıq.

Hazırkı müstəqil auditorlar hesabatının hazırlanması ilə nəticələnmiş audit tapşırığının rəhbəri:

Nəsbə Muradxanova

"KPMG Audit Azərbaycan" MMC

Bakı, Azərbaycan Respublikası

15 may 2020-ci il

'000 AZN	Qeyd	31 dekabr 2019	31 dekabr 2018
Aktivlər			
Əmlak, qurğu və avadanlıq	12	2,155,994	2,057,356
Uzunmüddətli aktivlər üzrə ödənilmiş avanslar		12,557	6,550
Qeyri-maddi aktivlər		4,060	3,239
Uzunmüddətli aktivlər		2,172,611	2,067,145
Məl-material ehtiyatları	13	25,883	46,149
Əvəzləşdirilə bilən ƏDV		18,083	17,754
Ticari və sair debitor borcları	14	70,187	77,491
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	15	25,427	19,172
Sair aktivlər	16	8,446	10,115
Cari aktivlər		148,026	170,681
Cəmi aktivlər		2,320,637	2,237,826
Kapital			
Nizamnamə kapitalı		1,678,705	1,678,705
Əlavə ödənilmiş kapital		327,181	223,827
Yığılmış zərərlər		(385,126)	(330,263)
Cəmi kapital		1,620,760	1,572,269
Öhdəliklər			
Kredit və borc öhdəlikləri	19	66,202	490,318
Əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı ödənişlər üzrə ehtiyat		1,976	1,885
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	11	24,540	22,714
Uzunmüddətli öhdəliklər		92,718	514,917
Kredit və borc öhdəlikləri	19	507,852	68,562
Ticari və sair kreditör borcları	18	40,744	34,350
Əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı ödənişlər üzrə ehtiyat		299	299
Alınmış avanslar	20	55,927	43,689
ƏDV və digər vergi borcları		2,337	3,740
Cari öhdəliklər		607,159	150,640
Cəmi öhdəliklər		699,877	665,557
Cəmi kapital və öhdəliklər		2,320,637	2,237,826

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsini təşkil edən və 11-55-ci səhifələrdə təqdim olunan qeydlərlə birgə oxunmalıdır.

'000 AZN	Qeyd	2019	2018
Gəlir	5	1,232,441	1,205,021
Satışın maya dəyəri	6	(1,134,344)	(1,097,307)
Ümumi mənfəət		98,097	107,714
Paylama xərcləri	7	(47,010)	(43,292)
İnzibati xərclər	8	(62,116)	(51,076)
Ticari debitor borcları üzrə dəyərsizləşmə zərəri	22(b)(ii)	(15,592)	(11,774)
Sair xərclər	9	(6,717)	(13,258)
Sair gəlirlər	9	102	48,510
Əməliyyat fəaliyyətindən (zərərlər)/ gəlirlər		(33,236)	36,824
Xalis maliyyə xərcləri	10	(19,801)	(6,555)
Mənfəət vergisindən əvvəlki (zərər)/mənfəət		(53,037)	30,269
Mənfəət vergisi xərci	11	(1,826)	(17,350)
İl üzrə (zərər)/mənfəət və cəmi məcmu (zərər)/gəlir		(54,863)	12,919

'000 AZN	Qeyd	Nizamnamə kapitalı	Əlavə ödənilmiş kapital	Yığılmış zərərlər	Cəmi kapital
1 yanvar 2018-ci il tarixinə qalıq		1,460,634	306,656	(258,602)	1,508,688
Cəmi məcmu gəlir					
İl üzrə mənfəət		-	-	12,919	12,919
İl üzrə cəmi məcmu gəlir		-	-	12,919	12,919
Şirkət sahibləri ilə əməliyyatlar					
Dövlətdən əldə olunmuş vəsaitlər	17(a)	-	84,110	-	84,110
Əlavə ödənilmiş kapitaldan nizamnamə kapitalına köçürülən vəsait	17(a)	10,000	(10,000)	-	-
Ümumi nəzarət altında olan müəssisələrlə əməliyyatlar	21	208,071	(156,939)	(84,580)	(33,448)
Şirkət sahibləri ilə cəmi əməliyyatlar		218,071	(82,829)	(84,580)	50,662
31 dekabr 2018-ci il tarixinə qalıq		1,678,705	223,827	(330,263)	1,572,269
1 yanvar 2019-cu il tarixinə qalıq		1,678,705	223,827	(330,263)	1,572,269
Cəmi məcmu zərər					
İl üzrə zərər		-	-	(54,863)	(54,863)
İl üzrə cəmi məcmu zərər		-	-	(54,863)	(54,863)
Şirkət sahibləri ilə əməliyyatlar					
Dövlətdən əldə olunmuş vəsaitlər	17(a)	-	103,354	-	103,354
Şirkət sahibləri ilə cəmi əməliyyatlar		-	103,354	-	103,354
31 dekabr 2019-cu il tarixinə qalıq		1,678,705	327,181	(385,126)	1,620,760

Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsini təşkil edən və 11-55-ci səhifələrdə təqdim olunan qeydlərlə birgə oxunmalıdır.

'000 AZN	Qeyd	2019	2018
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Mənfəət vergisindən əvvəlki (zərər)/mənfəət		(53,037)	30,269
<i>Düzəlişlər:</i>			
Köhnəlmə və amortizasiya xərcləri		108,175	96,415
Ticari debitor borcları üzrə dəyərsizləşmə zərəri	22(b)(ii)	15,592	11,774
Əmlak, qurğu və avadanlıqların silinməsi üzrə xalis zərər		-	131
Əvəzsiz əldə olunmuş aktivlər	5	(5,239)	(4,377)
Xalis maliyyə xərcləri	10	19,801	6,555
Köhnəlmə mal-materiallar üzrə ehtiyatda dəyişiklik	13	(2,341)	-
Əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı ödənişlər üzrə ehtiyatda dəyişiklik		91	(95)
Sair kreditör borclarının silinməsi	9	(59)	(24,157)
Əvvəlki illərdə silinmiş ƏDV aktivinin bərpa olunması	9	-	(24,254)
		82,983	92,261
<i>Dəyişikliklər:</i>			
Mal-material ehtiyatları		22,607	(18,266)
Əvəzləşdirilə bilən ƏDV		(329)	1,855
Ticari və sair debitor borcları		(8,288)	(19,039)
Sair aktivlər		1,632	(8,351)
ƏDV və digər vergi borcları		(1,403)	1,974
Ticari və sair kreditör borcları		6,523	(25,559)
Alınmış avanslar		12,238	5,361
Ödənilmiş mənfəət vergisi və faizdən əvvəl əməliyyatlar üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti		115,963	30,236
Ödənilmiş faiz	19(d)	(13,632)	(9,198)
Əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan xalis pul vəsaitləri		102,331	21,038
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Əmlak, qurğu və avadanlığın alınması		(206,846)	(330,895)
Qeyri-maddi aktivlərin alınması		(1,556)	(697)
İnvestisiya fəaliyyətində istifadə olunan xalis pul vəsaitləri		(208,402)	(331,592)

Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsini təşkil edən və 11-55-ci səhifələrdə təqdim olunan qeydlərlə birgə oxunmalıdır.

'000 AZN	Qeyd	2019	2018
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Əlavə ödənilmiş kapital üzrə daxilolmalar		103,354	75,470
Borc vəsaitləri üzrə daxilolmalar	19(d)	17,555	212,885
Borc öhdəliklərinin ödənilməsi	19(d)	(7,997)	(4,881)
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən daxil olan xalis pul vəsaitləri		112,912	283,474
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərində xalis artım/(azalma)			
Məzənnə dəyişikliklərinin pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə təsiri		(586)	(676)
1 yanvar tarixinə olan pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	15	19,172	46,928
31 dekabr tarixinə olan pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	15	25,427	19,172

Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsini təşkil edən və 11-55-ci səhifələrdə təqdim olunan qeydlərlə birgə oxunmalıdır.

Qeyd	Səhifə	Qeyd	Səhifə
1. Şirkət və onun əməliyyatları	12	17. Kapital və ehtiyatlar	26
2. Mühasibat uçotunun əsasları	13	18. Ticari və sair kreditör borcları	28
3. Əməliyyat və təqdimat valyutası	14	19. Kredit və borc öhdəlikləri	29
4. Ehtimal və mühakimələrin tətbiqi	14	20. Alınmış avanslar	32
5. Gəlir	15	21. Ümumi nəzarət altında olan müəssisələrlə əməliyyatlar	32
6. Satış xərcləri	18	22. Ədalətli dəyər və risklərin idarə edilməsi	33
7. Paylama xərcləri	18	23. Şərti öhdəliklər	39
8. İnzibati xərclər	19	24. Əlaqəli tərəflər	39
9. Sair gəlirlər və xərclər	19	25. Qiymətləndirmənin əsasları	41
10. Xalis maliyyə xərcləri	20	26. Əsas uçot siyasətləri	42
11. Mənfəət vergisi	20	27. Tətbiq olunmamış yeni standartlar və şərtlər	54
12. Əmlak, qurğu və avadanlıq	23	28. Hesabat dövründən sonra baş vermiş hadisələr	54
13. Mal-material ehtiyatları	25		
14. Ticari və sair debitor borcları	25		
15. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	26		
16. Sair aktivlər	26		

1. Şirkət və onun əməliyyatları

(a) Biznes mühiti

“Azərişiq” Açıq Səhmdar Cəmiyyəti (“Şirkət”) əsasən Azərbaycan Respublikasının ərazisində fəaliyyət göstərir. Bununla da Şirkət inkişafda olan bazar iqtisadiyyatının xüsusiyyətləri ilə səciyyələnən Azərbaycanın iqtisadi və maliyyə bazarlarında fəaliyyətlə bağlı risklərə məruz qalır. Hüquqi, vergi və normativ baza və rejimlərin inkişafı davam edir, lakin onların müddəaları həm fərqli şərh olunur, həm də tez-tez dəyişdirilir. Bütün bunların və sair hüquqi və vergi maneələri nəticəsində Azərbaycanda fəaliyyət göstərən müəssisələr müxtəlif çətinliklərlə üzləşir.

Bununla yanaşı, 2020-ci ilin ilk aylarında koronavirus infeksiyasının yayılması global bazarda ciddi qeyri-stabilliyə səbəb olmuşdur. Bu, digər amillərlə birlikdə neft qiymətinin və birja indekslərinin kəskin düşməsinə səbəb olmuşdur. Bu hadisələr Azərbaycandakı biznes mühitində qeyri-müəyyənlik səviyyəsini daha da artırmışdır.

Maliyyə hesabatlarında Azərbaycandakı biznes mühitinin Şirkətin fəaliyyətinə və maliyyə vəziyyətinə təsiri Şirkət rəhbərliyi tərəfindən qiymətləndirilir. Gələcəkdə biznes mühiti rəhbərliyin cari qiymətləndirməsindən fərqlənə bilər.

(b) Təşkilat və əməliyyatlar

Şirkət “Bakielektrikşəbəkə” Səhmdar Cəmiyyətinin yaradılması və idarəetməyə verilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 14 iyun 2000-ci il tarixli 441 nömrəli Sərəncamına əsasən dövlətə məxsus müəssisə kimi təsis edilmişdir. Şirkət Azərbaycan Respublikasında özəlləşdirmə proqramının tərkib hissəsi olan “Bakielektrikşəbəkə” İstehsalat Birliyinin özəlləşdirməyə hazırlanması haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 1999-cu il 8 noyabr tarixli, 253 nömrəli sərəncamına uyğun olaraq açıq səhmdar cəmiyyət kimi özəlləşdirilmişdir. 7 noyabr 2001-ci il tarixində şirkətin idarəetməsi “Barmek Holding A.S.” şirkətinə verilmişdir. Daha sonra 2006-cı ildə Azərbaycan Respublikasının hökuməti (“Hökumət”) “Barmek Holding A.S.” şirkəti ilə müqaviləni dayandırmış və 11 avqust 2006-cı ildə Azərbaycan Respublikasının İqtisadi İnkişaf Nazirliyi 414 nömrəli sərəncamla “Barmek Holding A.S.” şirkətindən aktivləri Şirkətə geri qaytarmağı tələb etmişdir. 10 fevral 2015-ci ildə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Azərişiq ASC” haqqında Sərəncamı ilə “Bakielektrikşəbəkə” ASC “Azərişiq” ASC adlandırılmışdır.

10 aprel 2015-ci ildə yenidən təşkil olunma nəticəsində Şirkət elektrik enerjisinin Naxçıvan Muxtar Respublikası istisna olmaqla, Azərbaycan Respublikasının bütün regionlarında sakinlərə və fiziki şəxslərə ötürülməsi və paylanmasına başlamışdır.

31 dekabr 2019-cu il tarixinə Şirkətin əsas fəaliyyəti elektrik enerjisinin sakinlərə və hüquqi şəxslərə ötürülməsi və paylanmasından ibarət olmuşdur.

Şirkətin əsas elektrik enerjisi təchizatçısı elektrik enerjisinin paylanması üzrə təbii inhisar subyekti olan dövlətə məxsus “AzərEnerji” Açıq Səhmdar Cəmiyyətidir (“AzərEnerji” ASC). Azərbaycan Respublikasının hökuməti elektrik enerjisinin satışı və alışı ilə bağlı Şirkətin əməliyyatlarına təsir edir. Elektrik enerjisinin alışı və satışı üzrə Şirkətin qoyduğu tariflər Azərbaycan Respublikasının Tarif Şurası tərəfindən tənzimlənir.

Şirkətin hüquqi ünvanı Bakıxanov küçəsi 13, AZ 1065, Bakı, Azərbaycandır.

31 dekabr 2019 və 2018-ci il tarixlərinə Şirkət tamamilə Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabineti ilə təmsil olunan dövlətə məxsus olmuşdur. Şirkətin əsas nəzarətedici tərəfi Hökumətdir.

2. Mühasibat uçotunun əsasları

(a) Uyğunluq haqqında bəyanat

Hazırkı maliyyə hesabatları Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına (“MHBS”) uyğun hazırlanmışdır.

(b) Fəaliyyətin fasiləsizliyi

Hazırkı maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı rəhbərlik Şirkətin fasiləsiz fəaliyyətini davam etdirmək qabiliyyəti barədə aşağıdakı qeyri-müəyyənlik amillərini nəzərə almışdır:

- 31 dekabr 2019-cu il tarixində tamamlanan il üzrə Şirkət 54,863 min manat məbləğində xalis zərərlə üzləşmişdir. Əlavə olaraq, həmin tarixə Şirkətin cari öhdəlikləri onun cari aktivlərindən 459,133 min manat çox olmuşdur. Fərqi əsas hissəsini 31 dekabr 2019-cu il tarixinə Asiya İnkişaf Bankına (AİB) olan 424,950 min manat məbləğində kredit borcunun cari likvidlik əmsalı şərtinin pozulması ilə əlaqədar uzunmüddətli öhdəlikdən qısamüddətli öhdəliyə təsniflənməsindən yaranan artım təşkil edir (19(c) sayılı qeyd).

Rəhbərliyin və səhmdarın yuxarıdakı problemlərin həlli istiqamətində atdığı addımlar çərçivəsində aşağıdakı tədbirlər həyata keçirilmişdir:

- 31 dekabr 2019-cu il tarixində tamamlanan ildən sonra Şirkət Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin 1752 nömrəli 30 dekabr 2019-cu il tarixli Sərəncamına müvafiq olaraq, Maliyyə Nazirliyindən kapitala əlavə ödənişlər şəklində Şirkətin infrastrukturunun təkmilləşdirilməsi məqsədilə 25,128 min manat məbləğində pul vəsaiti əldə edəcəkdir.
- 2019-cu ildə Şirkət Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin göstərişi əsasında nizamnamə kapitalının 470,817 min manat artırılması üçün tədbirləri başlatmışdır, lakin dövlət orqanlarındakı struktur dəyişiklikləri ilə əlaqədar olaraq proses 31 dekabr 2019-cu il tarixinə tamamlanmamışdır. Prosesin 2020-ci ilin sonuna kimi başa çatdırılması gözlənilir. Artım 325,817 min manat məbləğində kapital əlavəsinin və əvvəlki illərdə Maliyyə Nazirliyindən əldə edilmiş nominal dəyəri 90,000 min və 55,000 min manat olan borc vəsaitlərinin nizamnamə kapitalına yönəldilməsindən formalaşacaq. 31 dekabr 2019-cu il tarixinə yuxarıda qeyd edilən borc vəsaitlərinin balans məbləği cari və uzunmüddətli öhdəliklər üzrə müvafiq olaraq 65,294 min manat və 47,196 min manat təşkil edir. Bu borc vəsaitlərinin öhdəlikdən nizamnamə kapitalına keçirilməsi Şirkətin xalis dövrüyyə kapitalının 65,294 min manat qədər yaxşılaşmasına, o cümlədən AİB kredit müqaviləsinin cari likvidlik əmsalı şərtinin yaxşılaşmasına səbəb olacaq. Şirkət, həmçinin AİB ilə kredit borcunun dərhal ödənilməsi tələbindən imtina məktubu almaq üçün danışıqlar aparır.
- Şirkət dövlət zəmanəti ilə alınmış AİB borcunun faiz öhdəliyinin ödənilməsi üçün 2019-cu ildə Maliyyə Nazirliyinin idarəçiliyində olan Dövlət borcu və zəmanəti üzrə öhdəliklərin Təminat Fondundan 6,485 min manat məbləğində vəsait əldə etmişdir (0 sayılı qeyd). Qeyd edək ki, 2020-ci ildə sözügedən borc üzrə faiz öhdəliyinin ödənişi üçün 9,734 min manat məbləğin cəlb olunması gözlənilir. Dövlət zəmanətli bu borcun qaytarılmasında dövlətin maliyyə dəstəyinin gələcək dövrlərdə də davam edəcəyi gözlənilir.
- 2020-ci maliyyə ili üzrə Şirkətin audit edilməmiş büdcəsinə əsasən, əməliyyat xərcləri əməliyyat gəlirlərindən, əməliyyat fəaliyyətində istifadə olunan pul axınları isə əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan pul axınlarından çox olmayacaq.
- Şirkət Bakı şəhərində və 2015-ci ildən etibarən Naxçıvan Muxtar Respublikası istisna olmaqla, Azərbaycan Respublikasının bütün regionlarında elektrik enerjisinin ötürülməsi və paylanması yeganə təchizatçı olmaqla, ölkə iqtisadiyyatı üçün strateji əhəmiyyətə malikdir. Bu səbəbdən, Azərbaycan Respublikasının Hökuməti enerji təchizatının

2. Mühasibat uçotunun əsasları (davamı)

(b) Fəaliyyətin fasiləsizliyi (davamı)

davamlılığını təmin etmək üçün tarixən digər dövlət müəssisələri ilə əməliyyatlar və hesablaşmalarda öz dəstəyini göstərmişdir. Şirkətin öz əməliyyatlarını fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipi əsasında davam etdirməsi üçün, Hökumətin gələcəkdə də Şirkətə dəstəyini davam etdirəcəyi gözlənilir.

- Rəhbərlik hesab edir ki, eynilə dövlət mülkiyyətində olan əsas kreditor “AzərEnerji” ASC alternativ maliyyələşdirmə mənbələri əldə edilmədən ödənilməmiş məbləğlərin qaytarılmasını tələb etməyəcək. Bu qənaət Şirkətlə “AzərEnerji” ASC rəhbərliyi arasında əvvəlki fəaliyyət tarixçəsinə və qeyri-rəsmi razılığa əsaslanır.
- Rəhbərlik həmçinin növbəti illərdə maliyyə nəticələrini yaxşılaşdırmaq məqsədilə əməliyyatların effektivliyini artırmağa və xərclərin optimizasiyasını həyata keçirməyə çalışır.

Yuxarıda göstərilən amillərə əsasən, Şirkət rəhbərliyi hesab edir ki, Şirkətin fasiləsiz fəaliyyətini davam etdirmə qabiliyyəti ilə bağlı əhəmiyyətli qeyri-müəyyənlik mövcud deyil və Şirkət hazırkı maliyyə hesabatlarını buna müvafiq olaraq hazırlamışdır.

3. Əməliyyat və təqdimat valyutası

Azərbaycan Respublikasının milli valyutası Azərbaycan Manatıdır (“AZN” və ya “manat”) və manat Şirkətin əməliyyat valyutası və hazırkı maliyyə hesabatlarının məqsədləri üçün təqdimat valyutasıdır. Əks müddəa qeyd olunmadıqda, manatla təqdim olunmuş bütün maliyyə məlumatları ən yaxın minliyədək yuvarlaqlaşdırılmışdır.

4. Ehtimal və mühakimələrin tətbiqi

Maliyyə hesabatlarının MHBS-ə uyğun olaraq hazırlanması rəhbərlikdən mühasibatlıq siyasətlərinin tətbiqinə və aktiv, öhdəlik, gəlir və xərclərin göstərilən məbləğlərinə təsir göstərən mühakimə, ehtimal və fərziyyələrdən istifadə etməyi tələb edir. Faktiki nəticələr bu ehtimallardan fərqlənə bilər.

Ehtimallar və fərziyyələr mütəmadi qaydada nəzərdən keçirilir. Uçot qiymətləndirmələrində dəyişikliklər həmin dəyişikliklərin edildiyi dövrdə və təsir göstərdikləri hər hansı gələcək dövrlərdə əks olunur.

Uçot siyasətini tətbiq edərkən yürüdülmən və maliyyə hesabatlarındakı məbləğlərə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərən önəmli mühakimələr haqqında məlumat aşağıdakı qeydlərdə təqdim olunur:

- Qeyd 5(d) – gəlirin tanınması: əvəzsiz əldə olunmuş aktivlərdən gələn gəlirlər müəyyən müddət ərzində, yoxsa həmin anda tanınır;
- Qeyd 12 və 26(g)(iii)– əmlak, qurğu və avadanlıqların faydalı istismar müddəti;
- Qeyd 14 – ticari debitor borclar üzrə ehtiyatlar;

Növbəti maliyyə ilində əhəmiyyətli düzəliş riski olan ehtimal və fərziyyələr üzrə qeyri-müəyyənliklər haqqında məlumat aşağıdakı qeydlərdə təqdim olunur:

- Qeyd 11(d)– təxirə salınmış vergi aktivlərinin tanınması: növbəti ilə köçürülən vergi zərərlərini əvəzləşdirmək üçün vergiyə cəlb olunan gələcək mənfəətin olması;
- Qeyd 22(b)(ii) – ticari debitor borclarının gözlənilən kredit zərəri üzrə ehtiyatın ölçülməsi: hesablanmış orta zərər dərəcəsinin müəyyən edilməsində əsas fərziyyələr.

4. Ehtimal və mühakimələrin tətbiqi (davamı)

Ədalətli dəyərlərin ölçülməsi

Şirkətin bir sıra uçot siyasətləri və açıqlamaları maliyyə və qeyri-maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ədalətli dəyərinin ölçülməsini tələb edir.

Aktiv və ya öhdəliyin ədalətli dəyərini müəyyənləşdirərkən Şirkət mümkün qədər müşahidə oluna bilən bazar məlumatlarından istifadə edir. Ədalətli dəyərlər qiymətləndirmə üsullarında istifadə olunan məlumatlar əsasında ədalətli dəyər iyerarxiyasının aşağıdakı səviyyələri üzrə təsnif edilir.

- *Səviyyə 1:* eyni aktiv və ya öhdəliklər üçün fəal bazarda kotirovka olunan bazar qiymətləri (tənzimlənməmiş).
- *Səviyyə 2:* Səviyyə 1-ə daxil edilən kotirovka olunan qiymətlər istisna olmaqla, birbaşa (qiymətlər kimi) və ya bilavasitə (qiymətlərdən törəyən) aktiv və ya öhdəlik üçün müşahidə oluna bilən məlumatlar.
- *Səviyyə 3:* aktiv və ya öhdəlik üçün müşahidə oluna bilən bazar məlumatlarına əsaslanmayan məlumatlar (müşahidə oluna bilməyən məlumatlar).

Aktiv və ya öhdəliyin ədalətli dəyərini ölçmək üçün istifadə olunan məlumatlar ədalətli dəyər iyerarxiyasının müxtəlif səviyyələrinə aid olduqda, ədalətli dəyər bütövlükdə bütün ölçmə üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyə məlumatı ilə eyni səviyyədə kateqoriyalaşdırılır.

Şirkət dəyişikliyin baş verdiyi hesabat dövrünün sonunda ədalətli dəyər iyerarxiyasının müxtəlif səviyyələri arasında transferləri tanıyır.

Ədalətli dəyərin ölçülməsində irəli sürülmüş fərziyyələr barədə ətraflı məlumat aşağıdakı qeydlərdə təqdim olunur:

- Qeyd 21 – Ümumi nəzarət altında olan müəssisələrlə əməliyyatlar;
- Qeyd 22 – Ədalətli dəyər və risklərin idarə olunması.

5. Gəlir

(a) Gəlir mənbələri

Şirkətin əsas gəlir mənbəyi elektrik enerjisi satışı və quraşdırma xidmətləridir. Digər gəlir mənbələrinə digər tərəflərdən əvəzsiz əldə olunmuş aktivlər daxildir.

'000 AZN	2019	2018
Müştərilərlə müqavilələr üzrə gəlir*	1,231,575	1,204,115
Digər gəlir	866	906
Cəmi gəlir	1,232,441	1,205,021

*Bu məbləğin 5,239 min manatını (2018: 4,377 min manat) əvəzsiz əldə olunmuş aktivlərdən daxil olan gəlir təşkil edir.

Elektrik enerjisi satışından daxil olan gəlirə elektrik ötürücü xətlərində müvafiq olaraq 88,946 min manat və 16,613 min manat məbləğində texniki və kommərsiya zərərləri daxil deyil (2018: müvafiq olaraq 88,476 min manat və 28,705 min manat). Bu zərərlər müvafiq dövrlər üzrə qüvvədə olan elektrik enerjisinin satılma tariflərinə əsasən müəyyən edilmişdir.

5. Gəlir (davamı)

(b) Müştərilərlə müqavilələr üzrə gəlirlərin açılışı

Aşağıdakı cədvəldə müştərilərlə müqavilələr üzrə gəlirlərin əsas məhsullar və xidmət növləri və gəlirin tanınması zamanına uyğun açılışı verilmişdir.

'000 AZN	2019	2018
Əsas məhsul/xidmət növləri		
Satılmış elektrik enerjisi	1,207,123	1,181,464
Elektrik şəbəkəsinə qoşulma haqları	19,213	18,274
Əvəzsiz əldə olunmuş aktivlər	5,239	4,377
Müştərilərlə müqavilələr üzrə gəlir	1,231,575	1,204,115
Gəlirin tanınması zamanı		
Dövr ərzində təqdim olunan məhsullar və xidmətlər	1,220,599	1,192,436
Zaman anında təqdim olunan məhsullar və xidmətlər	10,976	11,679
Müştərilərlə müqavilələr üzrə gəlir	1,231,575	1,204,115

(c) Müqavilələr üzrə qalıqlar

Aşağıdakı cədvəldə müştərilərlə müqavilələr üzrə debitor borcları və öhdəliklər haqqında məlumat təqdim olunur.

'000 AZN	Qeyd	31 dekabr 2019	31 dekabr 2018
‘Ticari və sair debitor borcları’ bəndinə daxil olan debitor borcları	14	150,076	133,862
‘Alınmış avanslar’ bəndinə daxil olan müqavilə öhdəlikləri	20	24,111	14,742

“Alınmış avanslar” bəndinə daxil olan müqavilə üzrə öhdəliklər əsasən elektrik enerjisinə görə müştərilərdən alınmış avans məbləğlərindən ibarətdir. Bu məbləğlər üzrə gəlir müəyyən dövr ərzində tanınır.

Dövrün əvvəlində müqavilə üzrə öhdəliklərdə tanınmış 14,742 min manat 31 dekabr 2019-cu il tarixində tamamlanan ildə gəlir kimi tanınmışdır.

MHBS 15 çərçivəsində 31 dekabr 2019-cu il tarixində ilkin gözlənilən müddəti bir il və daha az olan qalıq icra öhdəlikləri üzrə heç bir məlumat təqdim edilməmişdir.

(d) İcra öhdəlikləri və gəlir tanıma siyasəti

Gəlir müştəri ilə müqavilədə müəyyən edilən qiymətə əsasən ölçülür. Şirkət gəliri mal və ya xidmət üzrə nəzarəti müştəriyə ötürdükdə tanıyır.

Aşağıdakı cədvəldə müştərilərlə müqavilələr üzrə icra öhdəliklərinin yerinə yetirilmə xüsusiyyətləri və vaxtı, o cümlədən əhəmiyyətli ödəniş şərtləri və əlaqəli gəlir tanıma siyasəti haqqında məlumat təqdim olunmuşdur.

5. Gəlir (davamı)

(d) İcra öhdəlikləri və gəlir tanıma siyasəti (davamı)

Məhsul/xidmət növü	İcra öhdəliklərinin yerinə yetirilmə xüsusiyyətləri və vaxtı, o cümlədən əhəmiyyətli ödəniş şərtləri	Gəlir tanıma siyasəti
Satılmış elektrik enerjisi	Elektrik enerjisi müştərilərin obyektinə çatdırıldıqda və qəbul edildikdə elektrik enerjisinə nəzarət onlara keçir. Hesab-fakturalar müqavilə şərtlərinə uyğun olaraq təqdim edilir və adətən 30 gün ərzində ödənilməlidir. Satılmış elektrik enerjisinə görə heç bir endirim təqdim olunmur.	Gəlir Şirkətə ödənilməli olan məbləğdə tanınır. Elektrik enerjisi satışına görə gəlir sayğac göstəricisinə görə istehlak olunmuş elektrik əsasında tanınır və aylıq olaraq hesablanır. Qaçqın və məcburi köçkünlərə satılan elektrik enerjisi üzrə gəlir qeydiyyatda olan qaçqın və məcburi köçkünlərin sayına və onların hər biri üçün dövlətin müəyyən etdiyi standart limitə əsasən AR Qaçqın və Məcburi Köçkünlərlə İş üzrə Dövlət Komitəsindən daxil olan faktiki ödənişlər əsasında tanınır. Əməliyyat qiyməti Azərbaycan Respublikasının Tarif Şurası tərəfindən müəyyən olunur. Alınmış avanslar müqavilə üzrə öhdəliklərə aid edilir.
Elektrik şəbəkəsinə qoşulma	Şirkət müştəriləri elektrik şəbəkəsinə qoşmaq üçün quraşdırma işləri həyata keçirir. Ödəniş quraşdırmadan əvvəl edilir, quraşdırmadan/qoşulmadan sonra tərəflər təhvil-təslim aktı imzalayır və bundan sonra müştəri elektrik şəbəkəsinə qoşulur. Təhvil-təslim aktı imzalandıqdan sonra müştəri Şirkətlə elektrik enerjisi təchizatına dair müqavilə bağlanmasından yayına bilməz. Bəzi hallarda müştəri şirkətlə ayrıca quraşdırma/qoşulma müqaviləsi imzalamalı olsa belə bu enerji təchizatına dair müqavilə ilə müşayiət edilməlidir. Belə ki, Şirkət və müştəri arasında bağlanan xəttə qoşulma müqaviləsi və davamlı xidmət müqaviləsi eyni tərəflər arasında və təxminən eyni və yaxın zamanda bağlanılır və bir icra öhdəliyini təşkil edir. Hər quraşdırma işi müştəri tam ödəniş etdikdən sonra başlayır və müddəti işin mürəkkəbliyindən asılıdır. Adətən quraşdırma bir aydan çox çəkmir.	Qoşulma haqqı elektrik enerjisinin təchizat müddəti ərzində tanınır, elektrik avadanlıqlarının ötürülməsində gəlir isə mal çatdırıldıqdan və müştəri tərəfindən onun obyektində təhvil alındıqdan sonra tanınır. Müqavilə üzrə müştəri məhsulu geri qaytara bilərsə, belə müqavilə üzrə gəlir tanınan toplam gəlir məbləğində əhəmiyyətli azalmanın baş verməyəcəyi ehtimalının yüksək olması şərti ilə tanınır.

5. Gəlir (davamı)

(d) Müqavilə öhdəlikləri və gəlir tanıma siyasəti (davamı)

Məhsul/xidmət növü	İcra öhdəliklərinin yerinə yetirilmə xüsusiyyətləri və vaxtı, o cümlədən əhəmiyyətli ödəniş şərtləri	Gəlir tanıma siyasəti
Əvəzsiz əldə olunmuş aktivlər	<p>Elektrik enerjisi alan müştərilər əsasən ötürücü qurğulardan ibarət olan aktivləri əvəzsiz olaraq Şirkətin mülkiyyətinə verməklə bağlı Şirkətlə müqavilə bağlaya bilər.</p> <p>Şirkət ötürüldüyü andan aktivlərə nəzarəti əldə etmiş olur. Bu aktivlər mahiyyət etibarilə Şirkətin müştəriləri elektrik şəbəkəsinə qoşması üçün nəzərdə tutulan məbləğin ayrılmaz hissəsidir.</p> <p>Əvəzsiz əldə olunan aktivlər ötürüldüyü günə olan ədalətli dəyəri ilə qiymətləndirilir.</p>	Gəlir aktivin ötürüldüyü günə olan ədalətli dəyərində tanınır. Həmin günə qədər aktivin ötürüləcəyinə dair tam əminlik olmur.

6. Satış xərcləri

'000 AZN	2019	2018
Alınmış elektrik enerjisi	913,710	903,161
Köhnəlmə	104,468	93,326
Əmək haqqı və əlaqəli sosial xərclər	56,264	50,477
Təmir xərcləri	52,152	39,921
Sair	7,750	10,422
	1,134,344	1,097,307

7. Paylama xərcləri

'000 AZN	2019	2018
Əmək haqqı və maaşlar	34,873	32,228
Pul vəsaitlərinin toplanması haqları	8,238	7,666
Köhnəlmə	1,332	1,092
Ofis təchizatı xərcləri	787	1,162
Peşəkar xidmət haqları	515	42
İcarə haqqı	395	335
Rabitə xərcləri	146	168
Sair	724	599
	47,010	43,292

8. İnzibati xərclər

'000 AZN	2019	2018
Maaşlar və əmək haqları	31,561	21,620
Mənfəət vergisindən başqa vergilər	10,084	8,058
Köhnəlmə və amortizasiya	2,375	1,997
Kommunal xərclər	2,069	1,949
Təhlükəsizlik xərcləri	1,697	1,499
Ofis təchizatı xərcləri	1,591	1,531
Peşəkar xidmət haqları	3,482	1,915
Bank komissiyaları	1,342	1,278
Rabitə xərcləri	980	931
Ezamiyyə xərcləri	934	831
Sığorta haqları	424	429
Nəqliyyat xərcləri	214	209
Yanacaq xərcləri	90	91
İcarə haqqı	50	15
Vergi cərimələri	-	5,500
Sair	5,223	3,223
	62,116	51,076

9. Sair gəlirlər və xərclər

Sair gəlirlərə daxildir:

'000 AZN	2019	2018
Sair kreditör borclarının silinməsi (18-ci qeyd)	59	24,157
Əvvəl əvəzləşdirilə bilinməyən silinmiş ƏDV aktivinin bərpası	-	24,254
Digər	43	99
	102	48,510

Sair xərclərə daxildir:

'000 AZN	2019	2018
Əvəzləşdirilə bilinməyən ƏDV aktivini üzrə dəyərsizləşmə zərəri	5,883	13,096
Digər	834	162
	6,717	13,258

10. Xalis maliyyə xərcləri

Xalis maliyyə xərclərinə daxildir:

'000 AZN	2019	2018
Borc öhdəlikləri üzrə faiz xərcləri	13,176	608
Uzunmüddətli borc öhdəliklərinin diskont açılışı	6,077	5,360
Valyuta mübadiləsi üzrə xalis zərər	548	587
Xalis maliyyə xərcləri	19,801	6,555

11. Mənfəət vergisi

Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinə əsasən Şirkətdən tutulan mənfəət vergisi dərəcəsi 20% təşkil edir.

'000 AZN	2019	2018
Cari ilin vergi xərci	-	-
Təxirə salınmış vergi xərci	1,826	17,350
Cəmi mənfəət vergisi xərci	1,826	17,350

(a) Effektiv faiz dərəcələrinin üzləşdirilməsi:

	2019		2018	
	'000 AZN	%	'000 AZN	%
Vergidən əvvəlki (zərər)/mənfəət	(53,037)		30,269	
Cari vergi dərəcəsi ilə Şirkətin vergisi	10,607	(20.00)	(6,054)	(20.00)
Gəlirdən çıxılmayan xərclər	(11,356)	21.41	(12,760)	(42.16)
Əvvəl tanınmamış vergi zərərlərinin vergi təsirinin tanınması	-	0.00	1,464	4.84
Təxirə salınmış vergi aktivini tanımadığı cari il üzrə zərər	(1,077)	2.03	-	0.00
	(1,826)	3.44	(17,350)	(57.32)

11. Mənfəət vergisi (davamı)

(b) Tanınmış təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri

Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri aşağıdakı bəndlərə aiddir:

'000 AZN	Aktivlər	Öhdəliklər	Xalis	Aktivlər	Öhdəliklər	Xalis
	2019			2018		
Əmlak, qurğu və avadanlıq	-	(319)	(319)	1,811	-	1,811
Qeyri-maddi aktivlər	405	-	405	364	-	364
Mal-material ehtiyatları	678	-	678	1,146	-	1,146
Ticari və sair debitor borcları	-	(6,363)	(6,363)	-	(6,737)	(6,737)
Sair aktivlər	-	(118)	(118)	-	-	-
Əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı ödənişlər üzrə ehtiyat	455	-	455	437	-	437
ƏDV və digər vergi borcları	334	-	334	1,127	-	1,127
Kredit və borc öhdəlikləri	2,105	(10,264)	(8,159)	981	(10,264)	(9,283)
Ticari və sair kreditör borcları	-	(11,453)	(11,453)	-	(11,579)	(11,579)
Xalis vergi öhdəlikləri	3,977	(28,517)	(24,540)	5,866	(28,580)	(22,714)

(c) Təxirə salınmış vergi qalıqlarının hərəkəti

'000 AZN	1 yanvar	Mənfəət və ya	Birbaşa	31 dekabr
	2019	zərərdə tanınan	kapitalda tanınan	2019
Əmlak, qurğu və avadanlıq	1,811	(2,130)	-	(319)
Qeyri-maddi aktivlər	364	41	-	405
Mal-material ehtiyatları	1,146	(468)	-	678
Ticari və sair debitor borcları	(6,737)	374	-	(6,363)
Əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı	437	18	-	455
Sair aktivlər	-	(118)	-	(118)
ƏDV və digər vergi borcları	1,127	(793)	-	334
Kredit və borc öhdəlikləri	(9,283)	1,124	-	(8,159)
Ticari və sair kreditör borcları	(11,579)	126	-	(11,453)
	(22,714)	(1,826)	-	(24,540)

11. Mənfəət vergisi (davamı)

(c) Təxirə salınmış vergi qalıqlarının hərəkəti

'000 AZN	1 yanvar 2018	Mənfəət və ya zərərdə tanınan	Birbaşa kapitalda tanınan	31 dekabr 2018
Əmlak, qurğu və avadanlıq	(22,997)	(14,427)	39,235	1,811
Qeyri-maddi aktivlər	225	139	-	364
Mal-material ehtiyatları	1,146	-	-	1,146
Ticari və sair debitor borcları	(6,397)	(340)	-	(6,737)
Əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı	455	(18)	-	437
ƏDV və digər vergi borcları	18	1,109	-	1,127
Kredit və borc öhdəlikləri	(8,104)	981	(2,160)	(9,283)
Ticari və sair kreditör borcları	(6,785)	(4,794)	-	(11,579)
	(42,439)	(17,350)	37,075	(22,714)

(d) Tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivləri

Aşağıdakı bəndlər üzrə təxirə salınmış vergi aktivləri tanınmamışdır:

'000 AZN	31 dekabr 2019	31 dekabr 2018
Vergi zərərləri	24,337	23,260

12. Əmlak, qurğu və avadanlıq

'000 AZN	Torpaq və tikililər	Ötürücü şəbəkələr	Maşın və avadanlıq	Nəqliyyat vasitələri	Başa çatdırılmamış tikili	Cəmi
<i>İlkin dəyər</i>						
1 yanvar 2018-ci il tarixinə qalıq	244,795	802,268	844,248	29,446	302,946	2,223,703
Əlavələr	21,116	130,975	199,820	2,925	33,019	387,855
Ümumi nəzarət altında olan müəssisələrlə əməliyyatlar zamanı alınan aktivlər	153	142	11,315	288	-	11,898
Silinmələr	(16)	(250)	(227)	(1)	-	(494)
Transferlər	30,041	170,976	94,057	767	(295,841)	-
31 dekabr 2018-ci il tarixinə qalıq	296,089	1,104,111	1,149,213	33,425	40,125	2,622,963
1 yanvar 2019-cu il tarixinə qalıq	296,089	1,104,111	1,149,213	33,425	40,125	2,622,963
Əlavələr	15,288	51,938	47,361	3,511	87,981	206,079
Transferlər	932	1,849	19,573	619	(22,973)	-
31 dekabr 2019-cu il tarixinə qalıq	312,309	1,157,898	1,216,147	37,555	105,133	2,829,042

12. Əmlak, qurğu və avadanlıq (davamı)

'000 AZN	Torpaq və tikililər	Ötürücü şəbəkələr	Maşın və avadanlıq	Nəqliyyat vasitələri	Başa çatdırılmamış tikili	Cəmi
<i>Köhnəlmə</i>						
1 yanvar 2018-ci il tarixinə qalıq	(41,049)	(226,036)	(191,744)	(11,447)	-	(470,276)
İl üzrə köhnəlmə	(6,957)	(32,918)	(53,407)	(2,412)	-	(95,694)
Silinmələr	16	171	174	2	-	363
31 dekabr 2018-ci il tarixinə qalıq	(47,990)	(258,783)	(244,977)	(13,857)	-	(565,607)
1 yanvar 2019-cu il tarixinə qalıq	(47,990)	(258,783)	(244,977)	(13,857)	-	(565,607)
İl üzrə köhnəlmə	(7,046)	(36,959)	(60,931)	(2,505)	-	(107,441)
31 dekabr 2019-cu il tarixinə qalıq	(55,036)	(295,742)	(305,908)	(16,362)	-	(673,048)
<i>Balans dəyərləri</i>						
31 dekabr 2017-ci il tarixində	203,746	576,232	652,504	17,999	302,946	1,753,427
31 dekabr 2018-ci il tarixində	248,099	845,328	904,236	19,568	40,125	2,057,356
31 dekabr 2019-cu il tarixində	257,273	862,156	910,239	21,193	105,133	2,155,994

104,468 min manat məbləğində köhnəlmə satış xərclərinə aid edilmişdir (2018: 93,326 min manat). 31 dekabr 2019-cu il tarixinə 108,431 min manat (2018: 100,574 min manat) məbləğində tam köhnəlmiş aktivlər əmlak, qurğu və avadanlıqlara aid edilmişdir.

(a) Tikintisi başa çatdırılmamış əmlak, qurğu və avadanlıq

Şirkət yeni transformasiya qovşaqlarının tikintisinə başlamışdır; hesabat tarixinədək tikintiyə 73,365 min manat (2018: 7,226 min manat) xərclənmişdir. Qalan qalıq tikintidə istifadə ediləcək materiallardan ibarətdir.

13. Mal-material ehtiyatları

'000 AZN	31 dekabr 2019	31 dekabr 2018
Elektrik materialları	25,109	43,956
Ehtiyat hissələr	1,149	2,826
Digər	3,013	5,096
Köhnəlməmiş mal-materiallar üzrə ehtiyat	(3,388)	(5,729)
	25,883	46,149

2019-cu ildə satış xərcləri kimi tanınmış elektrik materialları, ehtiyat hissələr və digər mal-materialın qiyməti 33,309 min manat (2018: 34,247 min manat) təşkil etmişdir.

İl ərzində köhnəlməmiş mal-materiallar üzrə ehtiyatda dəyişikliklər aşağıdakı kimi olmuşdur:

'000 AZN	2019	2018
1 yanvar	5,729	5,729
Cari ildə köhnəlməmiş mal-material ehtiyatı	277	-
Köhnəlməmiş mal-materialların istifadəsindən ehtiyatın bərpası	(857)	-
Ehtimal dəyişməsindən bərpa	(1,761)	-
31 dekabr	3,388	5,729

2019-cu ildə Şirkət əvvəllər köhnəlməmiş üzrə ehtiyat yaradılmış bəzi elektrik materiallarının hələ də istifadəyə yararlı olduğunu müəyyən etmiş və bununla əlaqədar olaraq mal-material ehtiyatlarının köhnəlməyə məruz qalma müddətini yenidən nəzərdən keçirmişdir. Bunun nəticəsində əvvəllər köhnəlməmiş üzrə ehtiyata silinmiş 1,761 min manat mal-material ehtiyatı yenidən balansə qaytarılmışdır. Həmçinin, 2019-cu il ərzində 277 min manat köhnəlməmiş üzrə əlavə ehtiyat yaradılmışdır.

Cari il üzrə yaranmış köhnəlməmiş xərcləri və əvvəlki illərdə köhnəlməmiş üzrə ehtiyata silinmiş mal-material ehtiyatlarının bərpa olunmasından yaranan gəlir satış xərclərinə aid edilmişdir.

14. Ticari və sair debitor borcları

'000 AZN	31 dekabr 2019	31 dekabr 2018
Ticari debitor borcları	150,076	133,862
Sair debitor borcları	3,246	11,172
	153,322	145,034
Dəyərsizləşmə üzrə zərər ehtiyatı	(83,135)	(67,543)
Cəmi debitor borcları	70,187	77,491

Şirkətin maliyyə aktivləri və öhdəlikləri ilə bağlı kredit riski, faiz dərəcəsi riski və həssaslıq təhlili 22-ci qeyddə açıqlanır.

15. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri

'000 AZN	31 dekabr 2019	31 dekabr 2018
Manatda olan bank qalıqları	25,284	19,075
Digər valyutalarda olan bank qalıqları	143	97
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	25,427	19,172

31 dekabr 2019-cu il tarixinə banklarda cari hesablara üç yerli bankda yerləşdirilmiş 25,388 min manat (2018: 19,172 min manat) məbləğində cari hesablar daxildir.

Şirkətin maliyyə aktivləri və öhdəlikləri ilə bağlı kredit riski, valyuta riski, faiz dərəcəsi riski və həssaslıq təhlili 22-ci qeyddə açıqlanır.

16. Sair aktivlər

'000 AZN	31 dekabr 2019	31 dekabr 2018
Vergi orqanlarına qabaqcadan ödənişlər	679	-
Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri	95	328
Sair qabaqcadan ödənişlər	7,672	9,787
Cəmi sair aktivlər	8,446	10,115

17. Kapital və ehtiyatlar

(a) Nizamnamə kapitalı və əlavə ödənilmiş kapital

<i>Əks müddə qeyd olunmadıqda, səhmlərin sayı</i>	2019	2018
1 yanvar tarixində buraxılmış	839,352,671	730,316,766
Əlavə ödənilmiş kapitaldan köçürülmüş	-	5,000,000
Dövlətdən daxil olan vəsait	-	104,035,905
31 dekabr tarixində buraxılmış, tam ödənilmiş	839,352,671	839,352,671
Adi səhmlərin nominal dəyəri ('000 AZN)	1,678,705	1,678,705

Bütün adi səhmlər Şirkətin xalis aktivləri ilə münasibətdə eyni səviyyədədir.

31 dekabr 2019 tarixinə təsdiq edilmiş, buraxılmış və ödənilmiş nizamnamə kapitalı 839,352,671 (2018: 839,352,671) adi səhmdən ibarətdir. Adi səhmlərin sayı ötən il ilə müqayisədə dəyişməmişdir. Hər bir səhmin nominal dəyəri 2 manat təşkil edir.

Əlavə ödənilmiş kapitala əsasən Dövlətdən alınmış, lakin müvafiq hesabat tarixinə nizamnamə kapitalı kimi qeydiyyatda alınmamış 103,354 min manat (2018: 65,470 min manat) məbləğində pul vəsaitləri daxildir.

17. Kapital və ehtiyatlar (davamı)

(a) Nizamnamə kapitalı and əlavə ödənilmiş kapital (davamı)

Əlavə ödənilmiş kapital qoyuluşlarında hərəkətaşağıdakı kimidir:

'000 AZN	Əlavə ödənilmiş kapital
31 dekabr 2017-ci il	306,656
Nizamnamə kapitalına transfer	(10,000)
Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 3593 sayılı 22 yanvar 2018-ci il tarixli Sərəncamı əsasında Dövlətdən alınmış pul vəsaitləri	14,456
Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 140 sayılı 24 may 2018-ci il tarixli Sərəncamı əsasında Dövlətdən alınmış pul vəsaitləri	3,320
Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 169 sayılı 6 iyul 2018-ci il tarixli Sərəncamı əsasında Dövlətdən alınmış pul vəsaitləri	10,000
Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 373 sayılı 31 iyul 2018-ci il tarixli Sərəncamı əsasında Dövlətdən alınmış pul vəsaitləri	7,695
“Elektrik Enerjisinin Paylanması İnkişafına dair İnvestisiya Proqramı” üzrə ƏDV və digər xərclərin ödənilməsi üçün Dövlətdən alınmış pul vəsaitləri	40,000
Maliyyə Nazirliyindən alınmış kreditlərin ədalətli dəyərində düzəliş, vergilər çıxılmaqla	8,640
Transfer olunmuş aktivlərin ilkin və ədalətli dəyərinin fərqi, vergilər çıxılmaqla	(156,939)
31 dekabr 2018-ci il	223,827
Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 890 sayılı 15 yanvar 2019-cu il tarixli Sərəncamı əsasında Dövlətdən alınmış pul vəsaitləri	90,354
Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 1113 sayılı 12 aprel 2019-cu il tarixli Sərəncamı əsasında Dövlətdən alınmış pul vəsaitləri	1,500
Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 1149 sayılı 1 may 2019-cu il tarixli Sərəncamı əsasında Dövlətdən alınmış pul vəsaitləri	1,500
Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 1717 sayılı 23 dekabr 2019-cu il tarixli Sərəncamı əsasında Dövlətdən alınmış pul vəsaitləri	10,000
31 dekabr 2019-cu il	327,181

18. Ticari və sair kreditor borcları

'000 AZN	31 dekabr	31 dekabr
	2019	2018
Satın alınmış elektrik enerjisinə görə “Azərenerji” ASC-yə kreditor borcu	9,944	10,802
Digər tərəflərdən alınmış elektik enerjisinə görə kreditor borcları	6,640	6,479
İşçilərə kreditor borcu	8,937	7,187
Maliyyə Nazirliyinə kreditor borcu	6,485	-
Alınmış mal-material üzrə kreditor borcu	2,671	5,642
Tikinti işlərinə görə podratçılara kreditor borcu	1,727	837
Əmlak və avadanlıq üzrə kreditor borcu	-	75
Digər kreditor borcları	4,340	3,328
Cəmi ticari və sair kreditor borcları	40,744	34,350

2019 və 2018-ci il ərzində Şirkət 1 noyabr 2006-cı il tarixinə, yəni Şirkət keçmiş enerji paylayıcı şirkətin nəzarəti altında olduğu tarixə qədər satılmış elektrik enerjisi abunəçilərindən haqları toplamağa davam etmişdir. Keçmiş enerji paylayıcı şirkətin adından toplanmış elektrik enerjisi haqları 31 dekabr 2019-cu il tarixinə 972 min manat məbləğində digər kreditor borclarında təqdim olunur (2018: 948 min manat).

Şirkət Asiya İnkişaf Bankından dövlət zəmanəti ilə cəlb edilmiş kreditin faiz borcunun ödənilməsi üçün Maliyyə Nazirliyinin idarəçiliyində olan Dövlət borcu və zəmanəti üçün öhdəliklərin Təminat Fondundan 2019-cu ildə 6,485 min manat vəsait cəlb etmişdir. Alınmış vəsaitin kredit borcu kimi rəsmiləşdirilməsi 31 dekabr 2019-cu il tarixinə başa çatdırılmamışdır və Maliyyə Nazirliyinə kreditor borcu olaraq hesabatda təqdim olunur.

Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsinə əsasən, kreditor borcları üzrə iddianın qüvvədə olma müddəti borcun tanınması tarixindən etibarən 10 ildir. Şirkət əvvəlki elektrik enerjisi paylayıcı şirkətinə 2019-cu ildə qüvvədən düşmüş 59 min manat məbləğində (2018: 24,157 min manat) kreditor borclarını sair gəlirlər kimi tanımışdır (9-cu qeyd).

Şirkətin maliyyə aktivləri və öhdəlikləri ilə bağlı valyuta riski, faiz dərəcəsi riski və həssaslıq təhlili 22-ci qeyddə açıqlanır.

19. Kredit və borc öhdəlikləri

Bu qeyddə Şirkətin amortizasiya olunmuş dəyərində ölçülən faiz hesablanan kreditləri və borc öhdəliklərinin müqavilə şərtləri barədə məlumat təqdim olunur. Şirkətin xarici valyuta və likvidlik risklərinə məruz qalması 22-ci qeyddə açıqlanır.

'000 AZN	31 dekabr 2019	31 dekabr 2018
Uzunmüddətli öhdəliklər		
Xarici kredit təşkilatlarına olan borc öhdəlikləri	-	412,163
Dövlətdən alınmış borc vəsaiti	66,202	77,347
Təminatlı bank krediti	-	808
	66,202	490,318
Cari öhdəliklər		
Xarici kredit təşkilatlarına olan borc öhdəlikləri	426,221	1,722
Dövlətdən alınmış borc vəsaiti	80,210	62,987
Təminatlı bank krediti	828	2,370
Bank overdraftı	593	-
Əlaqəli tərəfdən alınmış təminatlı bank kreditləri	-	1,483
	507,852	68,562

(a) Borcların ödənilməsi müddəti və cədvəli

'000 AZN	Valyuta	Nominal faiz dərəcəsi	Ödəniş ili	31 dekabr 2019		31 dekabr 2018	
				Nominal dəyəri	Balans dəyəri	Nominal dəyəri	Balans dəyəri
Xarici kredit təşkilatlarına olan borc öhdəlikləri	USD	0.5%+ 6mLIBOR	2041	424,950	426,221	413,885	413,885
Dövlətdən alınmış borc vəsaiti	AZN	0.0%-0.5%	2018-2027	185,952	146,412	185,952	140,334
Təminatlı bank krediti	AZN	8%	2020	825	828	3,178	3,178
Əlaqəli tərəfdən alınmış təminatlı bank krediti	AZN	7.5%	2019	-	-	1,483	1,483
Bank overdraftı	EUR	6%	2020	592	593	-	-
Cəmi kredit və borc öhdəlikləri				612,319	574,054	604,498	558,880

31 dekabr 2019-cu il tarixinə Şirkət ödənilməli məbləği 828 min manat (2018: 4,661 min manat) olan, manatla ifadə olunmuş, yerli bankdan götürülmüş, müqavilə üzrə ödəniş tarixi 17 aprel 2020-ci il (2018: 12 fevral 2019-cu il və 17 aprel 2020-ci il), illik faiz dərəcəsi 8% (2018: 7.5%- 8%) olan bir (2018: iki) təminatlı bank kreditinə malik olmuşdur.

19. Kredit və borc öhdəlikləri (davamı)

(b) Borcların ödənilməsi müddəti və cədvəli (davamı)

31 dekabr 2019-cu il tarixinə Şirkət Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyindən 146,412 min manat (2018: 140,334 min manat) məbləğində, 0.0%-0.5% faiz dərəcəsi ilə (2018: 0.0%-0.5%) üç (2018: üç) aşağı faizli kredit götürmüşdür. Bu kreditlərin müqavilə üzrə ödəniş tarixi 15 dekabr 2027-ci il, 30 mart 2027-ci il və tələblidir (2018: 31 dekabr 2018-ci il və 30 mart 2027-ci il). Kredit müqaviləsi tarixinə Şirkət 2017 və 2018-ci illərdə, vergilər çıxılmaqla, müvafiq olaraq 34,243 min manat və 8,640 min manat məbləğində ədalətli dəyərə düzəlişi səhmdarın birbaşa kapitala qoyuluşu kimi tanımışdır. Ədalətli dəyər 2017 və 2018-ci illərdə ölkədə manatın valyuta riski nəzərə alınmaqla ABŞ dollarının risksiz məzənnəsi əsasında, müvafiq olaraq vergidən əvvəlki 7.42% və 6.62% bazar faizi dərəcəsi hesablanmışdır.

Asiya İnkişaf Bankından alınmış uzunmüddətli kredit

22 iyul 2016-cı il tarixində Şirkət “Elektrik Enerjisinin Paylanması İnkişafına dair İnvestisiya Programı” üçün Asiya İnkişaf Bankı (“ADB”) ilə 0.5% dərəcə + 6m LIBOR dərəcəsi ilə, 250,000 USD limitində, ödəniş tarixi 15 may 2041-ci il olan kredit müqaviləsi imzalamışdır. Azərbaycan Respublikasının Hökuməti bu kredit müqaviləsi üçün Zəmanətçi tərəf qismində çıxış etmişdir. 31 dekabr 2019-cu il tarixinə Şirkət kredit limitindən manat ekvivalenti 12,787 min manat (2018: 157,885 min manat) olmaqla 7,522 min ABŞ dolları (2018: 92,875 min ABŞ dolları) əldə etmişdir. Layihə 31 dekabr 2019-cu il tarixinə yekunlaşdırılmış və təqdim olunan kredit limitindən 30 min ABŞ dolları istifadə edilməmişdir.

(c) Kredit öhdəlikləri

AİB ilə imzalanmış kredit müqaviləsinin şərtlərinə əsasən, Şirkət müəyyən borc öhdəliklərinə əməl etməlidir. Şirkət öhdəliklərə əməl etmədikdə, bank öz seçiminə əsasən, Şirkətə və Zəmanətçiyə bildiriş təqdim etməklə, kredit üzrə bütün əsas məbləğlərin və hesablanmış faizlərin (kredit müqaviləsi əsasında hesablanmış və ya ödənilməli olan digər məbləğlərlə birlikdə) dərhal ödənilməsinə tələb edə bilər.

31 dekabr 2019-cu il tarixinə Şirkət AİB ilə imzalanmış kredit müqaviləsi üzrə cari likvidlik əmsalı şərtindən başqa digər borc öhdəliklərinə əməl etmişdir:

- Kredit müqaviləsində təsbit edildiyi kimi, Şirkətin cari maliyyə ili üzrə borcu həmin dövr üzrə onun MHBS-ə uyğun hazırlanaraq auditi aparılmış illik maliyyə hesabatlarına əsasən kapitalının üç misindən çox deyil (2019 və 2018-ci il üzrə faktiki nəticələr müvafiq olaraq 0.04 və 0.31-dir).
- Şirkət MHBS-ə uyğun hazırlanaraq auditi aparılmış illik maliyyə hesabatlarına əsasən, öz cari likvidlik əmsalının 31 dekabr 2019-cu il tarixində tamamlanan maliyyə ili üzrə minimum 1.00 olmasını təmin etməlidir (2019 və 2018-ci il üzrə faktiki nəticələr müvafiq olaraq 0.24 və 1.13-dür). Qeyd etmək lazımdır ki, 2019-cu il üzrə göstərici öhdəliyin yerinə yetirilməməsi səbəbindən bankın kredit üzrə əsas borc məbləğinin və hesablanmış faizlərin dərhal ödənilməsinə tələb etmək hüququnu nəzərə alaraq bütün borcun cari öhdəliyə tanınmasından sonra hesablanmış əmsaldır. Kreditin cari öhdəliyə tanınmasından öncəki əmsal 0.81-dir.
- Şirkətin cari maliyyə ili üzrə sərbəst pul axınları həmin dövr üzrə onun MHBS-ə uyğun hazırlanaraq auditi aparılmış illik maliyyə hesabatlarına əsasən bütün borcları üzrə borc xidməti tələblərinin minimum 1.2 mislinə bərabər olmalıdır (2019 və 2018-ci il üzrə faktiki nəticələr müvafiq olaraq 5.48 və 5.51 mislidir).

19. Kredit və borc öhdəlikləri (davamı)

(d) Öhdəliklərdə dəyişikliklərin maliyyə fəaliyyətindən yaranan pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə üzləşdirilməsi

'000 AZN	Kredit və borc öhdəlikləri
1 yanvar 2018-ci il tarixinə qalıq	314,281
Pul vəsaitlərinin maliyyələşdirilməsi nəticəsində dəyişiklik	
Kredit və borc öhdəlikləri üzrə daxilolmalar	212,885
Borc öhdəliklərinin ödənilməsi	(4,881)
Pul vəsaitlərinin maliyyələşdirilməsi nəticəsində cəmi dəyişiklik	208,004
Xarici valyuta məzənnələrində dəyişikliyin təsiri	(13)
Digər dəyişikliklər	
<i>Öhdəliklərlə bağlı dəyişikliklər</i>	
Borc öhdəlikləri üzrə kapitallaşdırılmış məsrəflər	9,686
Faiz xərci	5,968
Ödənilmiş faiz	(9,198)
Uzunmüddətli dövlət kreditinə aid edilən kreditor borcu	30,152
Cəmi öhdəliklərlə bağlı digər dəyişikliklər	36,608
31 dekabr 2018-ci il tarixinə qalıq	558,880
Pul vəsaitlərinin maliyyələşdirilməsi nəticəsində dəyişiklik	
Kredit və borc öhdəlikləri üzrə daxilolmalar	17,555
Borc öhdəliklərinin ödənilməsi	(7,997)
Pul vəsaitlərinin maliyyələşdirilməsi nəticəsində cəmi dəyişiklik	9,558
Xarici valyuta məzənnələrində dəyişikliyin təsiri	(5)
Digər dəyişikliklər	
<i>Öhdəliklərlə bağlı dəyişikliklər</i>	
Faiz xərci	19,253
Ödənilmiş faiz	(13,632)
Cəmi öhdəliklərlə bağlı digər dəyişikliklər	5,621
31 dekabr 2019-cu il tarixinə qalıq	574,054

20. Alınmış avanslar

Alınmış avanslar müştərilərdən alınmış avans ödənişlərindən ibarətdir. 2019 və 2018-ci illərdə Şirkət fiziki şəxslərdən və fərdi sahibkarlardan ibarət olan müəyyən regional müştərilərdən xidmət haqları toplamışdır. Bu haqlar qismən 10 aprel 2015-ci il tarixindən əvvəl, yəni bu regional abunəçilərə elektrik enerjisinin paylanması və ötürülməsi regional elektrik şəbəkələri tərəfindən həyata keçirildiyi dövrdə, satılmış elektrik enerjisi üzrə hesablaşmalara aiddir. 2019-cu ilin sonunadək bu regional abunəçilərin Şirkətin göstərdiyi xidmətlərin dəyərindən artıq məbləğdə əldə etdiyi 31,816 min manat məbləğində ödənişlər 31 dekabr 2019-cu il tarixinə alınmış avanslar balansına daxil edilir (31 dekabr 2018: 28,947 min manat).

21. Ümumi nəzarət altında olan müəssisələrlə əməliyyatlar

Ümumi nəzarət altında olan müəssisələrlə aparılan əməliyyatlarda müəyyən edilə bilən əldə edilmiş aktivlər və götürülmüş öhdəliklər

A) Əmlak, qurğu və avadanlığın balansə köçürülməsi

Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin 22 dekabr 2017-ci il tarixli Sərəncamına əsasən Alternativ və Bərpa olunan Enerji Mənbələri üzrə Dövlət Agentliyindən (ABEMDA) və “Aqrarkredit” QSC təşkilatından 208,071 min manat dəyərində əmlak, qurğu və avadanlıq “Azərişiq” ASC-yə ötürülməli idi. Tərəflərin imzaladığı təhvil-təslim aktına əsasən “Aqrarkredit” QSC və ABEMDA-da transfer müvafiq olaraq 26 yanvar 2018 və 9 fevral 2018-ci il tarixlərində tamamlanmışdır. Ötürülmüş aktivlərin dəyəri Nazirlər Kabinetinin 1 iyul 2018-ci il tarixli qərarına əsasən Nizamnamə kapitalında qeydə alınmışdır (bax: 17(a) sayılı qeyd).

Balansə köçürülən əmlak, qurğu və avadanlığın ədalətli dəyəri köçürüldüyü tarixdə 11,898 min manat məbləğində müəyyən edilmişdir. İlk dəfə ədalətli dəyər arasındakı fərq ödənilmiş əlavə kapitaldan tutulma kimi kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatda tanınmışdır.

'000 AZN	2019	2018
Ötürülmüş əmlak, qurğu və avadanlıq	-	208,071
Ötürülmüş əmlak, qurğu və avadanlığın ədalətli dəyəri	-	(11,898)
Əlavə ödənilmiş kapitaldan tutulma kimi tanınan cəmi dəyişiklik	-	196,173
Əlavə ödənilmiş kapitaldan tutulma kimi tanınan cəmi dəyişiklik, vergi çıxılmaqla	-	(156,939)

B) Vergi öhdəliyinin ötürülməsi

Vergi öhdəliyi qalıqları 2015-ci ildə Şirkətin balansına keçirilən “AzərEnerji” ASC-nin regional törəmə müəssisələrinə aiddir və ümumi nəzarət altında olan müəssisələrlə aparılan əməliyyat kimi tanınmışdır. Alınmış təsərrüfatlar üzrə 174,451 min manat məbləğində vergi öhdəliyi qalıqlarının tanınması mübahisə doğurmuş və hər hesabat tarixində şərti öhdəlik kimi tanınmışdır. 19 noyabr 2018-ci il tarixində Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti №745 sayılı qərar qəbul etmişdir. Bu qərarla bildirilir ki, “AzərEnerji” ASC-dən “Azərişiq” ASC-yə ötürülən regional enerji paylayıcı şəbəkələrin 1 aprel 2015-ci il tarixinə olan vergi öhdəliklərinin qalıqlarının uzadılmış ödəniş müddəti 31 dekabr 2020-ci il tarixindən 15 noyabr 2018-ci il tarixinə dəyişdirilir. Beləliklə, 84,580 min manat məbləğində vergi qalıqları 15 noyabr 2018-ci il tarixinə vergi qurumlarına Şirkətin artıq ödəmə balansından ödənilməlidir. Qalan vergi öhdəliyi qalığı (faiz məbləği) silinməlidir.

21. Ümumi nəzarət altında olan müəssisələrlə əməliyyat (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə əldə edilmiş aktiv və öhdəliklərin balansə köçürüldüyü tarixdə tanınan məbləğləri göstərilir:

'000 AZN	2019	2018
ƏDV və digər vergi borcları	-	(84,580)
Cəmi müəyyən edilə bilən köçürülmüş xalis aktivlər	-	(85,580)

Əməliyyatın nəticəsi birbaşa olaraq kapitalda ümumi nəzarət altında olan müəssisələrlə əməliyyat daxilində sahibkarın ayırdığı vəsait kimi tanınmışdır.

Ədalətli dəyərlərin ölçülməsi

Əldə olunan maddi aktivlərin ədalətli dəyərinin ölçülməsində istifadə olunan qiymətləndirmə texnikaları aşağıdakılardır:

	<u>Qiymətləndirmə texnikası</u>
Əmlak, qurğu və avadanlıq	İqtisadi köhnəlmə sınağını həyata keçirmək üçün gəlir yanaşmasına əsasən pul vəsaitlərinin diskontlaşdırılması (PVD) üsulundan istifadə edilmişdir. PVD üsulu əməliyyat və texniki qulluğu nəzərə almaqla dövlət elektrik şəbəkəsinə elektrik enerjisinin satışından qazanılan gəliri, dövriyyədə olan kapitalda dəyişiklikləri və müvafiq vergiləri nəzərə alır. İqtisadi köhnəlmədən sonra aktivin ədalətli dəyəri 11.9 milyon manat dəyərində müəyyən edilmişdir.

22. Ədalətli dəyər və risklərin idarə edilməsi

(a) Uçot təsnifatı və ədalətli dəyərlər

Digər maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri hesabat tarixinə bazar faiz dərəcəsinə diskontlaşdırılmış gələcək pul vəsaiti axınlarının cari dəyərində hesablanır.

(b) Maliyyə risklərinin idarə edilməsi

Şirkət maliyyə alətlərindən istifadəyə görə aşağıdakı risklərlə üzləşir:

- kredit riski (bax: 22(b)(ii));
- likvidlik riski (bax: 22(b)(iii));
- bazar riski (bax: 22(b)(iv));

Bu qeyddə Şirkətin yuxarıda sadalanan risklərin hər birinə məruz qalması, onların necə ölçülməsi və idarə olunması haqda şirkətin hədəfləri, siyasəti və prosesləri, o cümlədən kapitalın idarə olunması barədə məlumat verilir. Əlavə kəmiyyət açıqlamaları bu maliyyə hesabatında öz əksini tapır.

(i) Risklərin idarə edilməsinin əsasları

Rəhbərlik Şirkətin risklərin idarə edilməsi sisteminin təşkilinə və ona nəzarətə görə ümumi məsuliyyət daşıyır.

Şirkətin risklərin idarə edilməsi siyasəti risklərin müəyyən olunması, analiz olunması, müvafiq limitlərin və nəzarət mexanizmlərinin qurulması üçün yaradılmışdır.

23. Ədalətli dəyər və risklərin idarə edilməsi (davamı)

(b) Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

(i) Risklərin idarə edilməsinin əsasları (davamı)

Risqlərin idarə edilməsi siyasəti və sistemləri bazar şəraitindəki və Şirkətin fəaliyyətindəki dəyişikliyi əks etdirmək üçün müntəzəm olaraq nəzərdən keçirilir. Şirkət təlimlər, idarəetmə standartları və prosedurları vasitəsi ilə intizamlı və konstruktiv nəzarət mühiti yaradır ki, bu da bütün işçilərin öz vəzifə və öhdəliklərini başa düşməsinə şərait yaradır.

(ii) Kredit riski

Kredit riski müştəri və ya maliyyə aləti üzrə tərəf müqabili müqavilə üzrə öhdəliklərini yerinə yetirmədiyi təqdirdə Şirkətin maliyyə zərərinə uğraması riskidir və əsasən müştərilərin Şirkətə olan borclarından yaranır. Hesabat tarixinə maksimum kredit riski hər bir maliyyə aktivinin balans dəyəridir.

Maliyyə aktivlərinin balans dəyəri maksimal kredit riskini əks etdirir.

Debitor borclar

Şirkətin kredit riskinə məruz qalması başlıca olaraq hər müştərinin fərdi xüsusiyyətləri ilə şərtlənir. Lakin rəhbərlik müştəri bazasının kredit riskinə təsir göstərə biləcək amilləri də nəzərə alır.

Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi

Şirkət zərər riskini müəyyən edə bilən məlumat əsaslanaraq və kredit sahəsində təcrübəsindən çıxış edərək hər riski kredit riski dərəcəsinə uyğun təsnif edir. Kredit riski dərəcələri defolt riskinin göstəriciləri olan keyfiyyət və kəmiyyət amillərinə əsasən müəyyən edilir.

Riskə məruz qalan məbləğ və gözlənilən kredit riski dərəcəsi son iki il ərzində faktiki kredit zərərləri təcrübəsinə əsasən hesablanır.

Şirkət çoxlu sayda kiçik balanslardan təşkil olunmuş əhali və qeyri-əhali müştərilərlə olan debitor borclarının gözlənilən kredit zərərlərini ölçmək üçün ehtiyat matrisindən istifadə edir. Zərər dərəcəsi borcun gecikmədən silinməyə doğru ardıcıl mərhələlərdən keçməsi ehtimalına əsaslanan “gecikmə dərəcəsi” üsuluna (“roll rate”) əsasən hesablanır. Gecikmə dərəcəsi müxtəlif kredit riski xüsusiyyətlərinə malik əhali və qeyri-əhali seqmentləri üzrə riskə məruz qalan məbləğlər üçün ayrı-ayrı hesablanır.

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2019-cu il tarixinə əhali və qeyri-əhali müştərilərinin ticari debitor borcları üzrə kredit riskinə məruz qalan məbləğ və gözlənilən kredit zərəri haqqında məlumat təqdim olunmuşdur.

23. Ədalətli dəyər və risklərin idarə edilməsi (davamı)

(b) Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

(ii) Kredit riski (davamı)

31 dekabr 2019-cu il '000 AZN	Hesablanmış	Ümumi	Dəyərsizləşmə	Dəyərsizləşmiş
	dəyərsizləşmə		üzrə zərər	
	ehtimalı faizi	balans dəyəri	ehtiyatı	
Əhali				
0–30 gün gecikdirilmiş	18.17%	41,011	7,450	Xeyr
31–90 gün gecikdirilmiş	81.33%	5,858	4,764	Xeyr
91–180 gün gecikdirilmiş	97.80%	5,190	5,076	Bəli
181–360 gün gecikdirilmiş	97.80%	8,160	7,980	Bəli
1 ildən çox gecikdirilmiş	100.00%	18,931	18,931	Bəli
Qeyri-əhali				
0–30 gün gecikdirilmiş	16.32%	28,373	4,630	Xeyr
31–90 gün gecikdirilmiş	40.35%	12,301	4,964	Xeyr
91–180 gün gecikdirilmiş	86.48%	5,840	5,050	Bəli
181–360 gün gecikdirilmiş	97.80%	5,531	5,409	Bəli
1 ildən çox gecikdirilmiş	100.00%	18,881	18,881	Bəli
		150,076	83,135	

31 dekabr 2018-ci il '000 AZN	Hesablanmış	Ümumi balans	Dəyərsizləşmə	Dəyərsizləşmiş
	dəyərsizləşmə		üzrə zərər	
	ehtimalı faizi	dəyəri	ehtiyatı	
Əhali				
0–30 gün gecikdirilmiş	12.09%	32,509	3,932	Xeyr
31–90 gün gecikdirilmiş	77.27%	7,125	5,506	Xeyr
91–180 gün gecikdirilmiş	92.00%	7,197	6,621	Bəli
181–360 gün gecikdirilmiş	92.00%	10,561	9,717	Bəli
1 ildən çox gecikdirilmiş	100.00%	12,635	12,635	Bəli
Qeyri-əhali				
0–30 gün gecikdirilmiş	11.63%	27,515	3,200	Xeyr
31–90 gün gecikdirilmiş	28.87%	12,314	3,555	Xeyr
91–180 gün gecikdirilmiş	73.04%	4,671	3,412	Bəli
181–360 gün gecikdirilmiş	92.00%	4,631	4,261	Bəli
1 ildən çox gecikdirilmiş	100.00%	14,704	14,704	Bəli
		133,862	67,543	

Zərər dərəcələri son iki il ərzində kredit üzrə faktiki zərər təcrübəsinə əsaslanır.

22. Ədalətli dəyər və risklərin idarə edilməsi (davamı)

(b) Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

(ii) Kredit riski (davamı)

Ticari debitor borcları ilə əlaqədar dəyərsizləşmə üzrə zərər ehtiyatında dəyişikliklər

İl ərzində ticari debitor borcları ilə əlaqədar dəyərsizləşmə üzrə zərər ehtiyatında dəyişikliklər aşağıdakı kimi olmuşdur.

'000 AZN	2019	2018
1 yanvar tarixinə qalıq	67,543	55,769
Dəyərsizləşmə zərəri	15,592	11,774
31 dekabr tarixinə qalıq	83,135	67,543

Ticari debitor borclarının ümumi balans dəyərində baş vermiş aşağıda göstərilmiş əhəmiyyətli dəyişikliklər 2019-cu il üzrə dəyərsizləşmə üzrə zərər ehtiyatında dəyişikliklərə səbəb olmuşdur:

- təsərrüfatın böyüməsi 2019-cu ildə ticari debitor borclarının və dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatın artması ilə nəticələnmişdir;
- kredit üzrə dəyərsizləşmiş qalıqların artması 2019-cu ildə dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatın artması ilə nəticələnmişdir.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri

31 dekabr 2019-cu il tarixinə Şirkət 25,427 manat məbləğində pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə sahib olmuşdur (2018: 19,172 manat). Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri reytingsiz və “Moody” reytinginə əsasən reytingi B1-dən B3-dək olan banklarda saxlanılır.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin dəyərsizləşməsi 12 aylıq gözlənilən zərər əsasında ölçülmüşdür. Şirkət tərəf müqabillərinin xarici kredit reytinginə əsaslanaraq pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin kredit riskinin aşağı olduğu qənaətinədir.

Şirkət MHBS 9-un ilkin və sonrakı tətbiqi zamanı dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat tanımamışdır.

(iii) Likvidlik riski

Likvidlik riski Şirkətin nağd vəsaitlər və ya digər maliyyə aktivləri ilə ödənilən maliyyə öhdəliklərini ödəyə bilməməsi riskidir. Şirkət likvidliyin idarə olunmasında normal və stressli şəraitdə heç bir arzuolunmaz zərərlərlə üzləşmədən və ya şirkətin nüfuzuna xələl gətirmədən öz öhdəliklərini vaxtında ödəmək üçün kifayət qədər likvid aktivlərə sahib olmaq siyasəti yürüdür.

Likvidlik riskinə məruzqalma

Aşağıda hesabat tarixinə maliyyə öhdəliklərinin qalan ödəniş müddətləri təqdim olunur. Məbləğlər ümumi və diskontlaşdırılmamışdır və qarşılıqlı əvəzləşdirmə sövdələşməsinin təsiri çıxılmaqla gözlənilən faiz ödənişlərini ehtiva edir.

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2019-cu il tarixinə faiz ödənişləri daxil olmaqla maliyyə öhdəliklərinin müqavilə üzrə müddətləri təqdim olunur:

22. Ədalətli dəyər və risklərin idarə edilməsi (davamı)

(b) Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

(iii) Likvidlik riski (davamı)

31 dekabr 2019-cu il

	Balans dəyəri	Müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti				
		Cəmi	Tələb əsasında və			1 ildən çox
'000 AZN			3 aydan az	3-6 ay	6-12 ay	
Qeyri-törəmə maliyyə öhdəlikləri						
Ticari və sair kreditör borcları	40,744	40,744	40,744	-	-	-
Kredit və borc öhdəlikləri	574,054	574,068	505,224	2,142	1,890	64,812
	614,798	614,812	545,968	2,142	1,890	64,812

31 dekabr 2018-ci il

	Balans dəyəri	Müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti				
		Cəmi	Tələb əsasında və			1 ildən çox
'000 AZN			3 aydan az	3-6 ay	6-12 ay	
Qeyri-törəmə maliyyə öhdəlikləri						
Ticari və sair kreditör borcları	34,350	34,350	34,350	-	-	-
Kredit və borc öhdəlikləri	558,880	695,239	69,075	9,409	9,984	606,771
	593,230	729,589	103,425	9,409	9,984	606,771

(iv) Bazar riski

Bazar riski dedikdə bazar qiymətlərində baş verən dəyişikliklərin, o cümlədən xarici valyuta məzənnələrinin, faiz dərəcələrinin və səhm qiymətlərinin dəyişməsinin Şirkətin gəlirlərinə və ya sahib olduğu maliyyə alətlərinin dəyərinə təsiri başa düşülür. Bazar riskləri hədəfi gəliri optimallaşdıran zaman qəbul olunan parametrlər çərçivəsində bazar riskini idarə etmək və nəzarətdə saxlamaqdan ibarətdir.

Şirkət bazar risklərini idarə etmək üçün maliyyə öhdəlikləri ilə üzleşir. Bütün bu cür əməliyyatlar rəhbərliyin təlimatları əsasında icra olunur. Şirkət mənfəət və ya zərərdə dəyişkənliyi idarə etmək üçün hədəfə uyğun tədbiq etmir.

Valyuta riski

Şirkət, əsasən, Azərbaycan Manatı (AZN) olan öz müvafiq əməliyyat valyutasından başqa digər valyutalarla ifadə olunan alış prosesi üzrə valyuta riskinə məruz qalır. Bu əməliyyatların aparıldığı əsas valyutalar ABŞ dolları və Avrodur.

Xarici valyutalarda ifadə olunmuş sair pul aktivləri və öhdəlikləri ilə münasibətdə Şirkətin siyasəti, qısamüddətli natarazlığı aradan qaldırmaq zəruri olduqda, xarici valyutaları almaq və ya satmaqla riskə məruz qalan xalis məbləği münasib səviyyədə saxlamaqdan ibarətdir.

22. Ədalətli dəyər və risklərin idarə edilməsi (davamı)

(b) Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

(iv) Bazar riski (davamı)

Valyuta riskinə məruzqalma

Şirkətin xarici valyuta riskinə məruz qalması nominal dəyərlərə əsasən aşağıdakı kimi göstərilmişdir:

'000 AZN	ABŞ dolları ilə	Avro ilə olan	ABŞ dolları ilə	Avro ilə olan
	olan aktivlər	aktivlər	olan aktivlər	aktivlər
	2019	2019	2018	2018
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	127	16	5	91
Ticari kreditör borcları	-	-	(362)	(75)
Kredit və borc öhdəlikləri	(426,225)	(593)	(413,885)	-
Riskə məruz qalan xalis məbləğ	(426,098)	(577)	(414,242)	16

İl ərzində aşağıdakı əhəmiyyətli mübadilə məzənnələri tətbiq olunmuşdur:

AZN ilə	Orta məzənnə		Hesabat tarixinə olan məzənnə	
	2019	2018	2019	2018
USD 1	1.7000	1.7000	1.7000	1.7000

Həssaslıq təhlili

31 dekabr tarixinə manatın ABŞ dollarına qarşı mümkün möhkəmlənməsi (zəifləməsi) xarici valyutada təqdim olunmuş maliyyə alətlərinin ölçülməsinə və vergidən əvvəlki mənfəətə və ya zərəərə aşağıda göstərilən məbləğlər həcmində təsir edə bilərdi. Təhlildə bütün digər parametrlərin, xüsusilə də faiz dərəcələrinin dəyişməz qalması fərz olunur və ehtimal edilən satışlar və alışlar istisna olunur.

Təhlil 2019-cu il üçün eyni əsasda aparılmışdır, lakin mümkün xarici valyuta mübadiləsi məzənnələri aşağıda göstərilirdi kimi fərqli olmuşdur.

'000 AZN	Möhkəmlənmə	Zəifləmə
31 dekabr 2019-cu il		
USD (20% dəyişmə)	68,176	(68,176)
31 dekabr 2018-ci il		
USD (20% dəyişmə)	66,279	(66,279)

Faiz dərəcəsi riski

Şirkət hər hansı sabit dərəcəli maliyyə alətlərini mənfəət və ya zərərdə əks olunan ədalətli dəyərində hesablamır. Bu səbəbdən, hesabat tarixinə faiz dərəcələrində dəyişiklik mənfəət və ya zərəərə və ya kapitala heç bir təsir etməyəcək.

Digər bazar qiyməti riski

Hökumət Şirkətin elektrik enerjisinin alış və satış əməliyyatlarına birbaşa təsir göstərir. Elektrik enerjisinin tarifləri Azərbaycan Respublikasının Tarif Şurası tərəfindən təyin edilir.

23. Şərti öhdəliklər

(a) Sığorta

Azərbaycan Respublikasında sığorta sahəsi inkişaf mərhələsindədir. Belə ki, sığortalamanın dünyanın digər ölkələrində qəbul edilmiş bir çox formaları Azərbaycanda hələ mövcud deyil. Şirkətin öz əsas vəsaitlərinin biznes fəaliyyətinin dayandırılması və ya Şirkətə məxsus olan ərazilərdə və ya onun əməliyyatları ilə əlaqədə baş vermiş hadisələr nəticəsində əmlak və ya ətraf mühitə zərər vurulması ilə əlaqədar olaraq yaranan üçüncü tərəf məsuliyyətinə dair tam sığorta təminatı yoxdur. Şirkət adekvat sığorta təminatını əldə etməyə qədər müəyyən aktivlərin itirilməsinin və ya məhv olmasının şirkətin fəaliyyətinə və maliyyə vəziyyətinə ciddi mənfi zərbə vuracağı riski mövcuddur.

(b) Məhkəmə iddiaları

Şirkət maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsir edə bilən heç bir məhkəmə iddiasında iştirak etməmişdir.

(c) Azərbaycanda vergi təəhhüdləri

Azərbaycan Respublikasının vergiqoyma sistemi nisbətən təzə olduğuna görə bir çox hallarda aydın olmayan, ziddiyyətli və müxtəlif vergi orqanları tərəfindən fərqli qaydada təfsir edilən qanunvericilikdə tez-tez dəyişikliklərlə, rəsmi göstərişlərlə və məhkəmə qərarları ilə səciyyələnir. Vergilər ciddi cərimə təyin etmək səlahiyyətinə malik olan hakimiyyət orqanlarının müxtəlif səviyyələrində yoxlanılır və tədqiq olunur. Vergi ili adətən vergi orqanları tərəfindən üç təqvim ili ərzində yoxlanıla bilər, lakin müəyyən hallarda, vergi ili daha uzun müddət ərzində yoxlama üçün açıq qala bilər.

Belə şərait Azərbaycanda, digər ölkələr ilə müqayisədə daha ciddi olan vergi risklərinin yaranmasında səbəb ola bilər. Rəhbərlik hesab edir ki, qüvvədə olan vergi qanunvericiliyinin, rəsmi göstərişlərin və məhkəmə qərarlarının təfsirlərinə əsasən vergi öhdəlikləri ilə əlaqədar adekvat tədbirləri görmüşdür. Lakin müvafiq səlahiyyətli orqanların təfsirləri Şirkətin təfsirlərindən fərqli ola bilər və vergi orqanları öz təfsirlərinin tətbiq edilməsinə nail olduqları halda, maliyyə hesabatlarına təsiri əhəmiyyətli ola bilər.

24. Əlaqəli tərəflər

(a) Ana şirkət və əsas nəzarətedici tərəf

Şirkət dövlətə məxsus müəssisədir və əsas nəzarətedici tərəfi Hökumətdir. Hökumətin mülkiyyətində və nəzarəti altında olan digər müəssisələr əlaqəli tərəflər hesab olunur. Şirkətin fəaliyyəti əhəmiyyətli dərəcədə dövlətin siyasət və qərarlarının təsirinə məruz qalır. Bundan əlavə, Şirkətin əsas elektrik enerjisi təchizatçısı dövlətin mülkiyyətində olan “AzərEnerji” ASC-dir.

(b) Əsas rəhbərliklə əməliyyatlar

(i) Əsas rəhbərliyin əmək haqları

Rəhbərlik il ərzində aşağıda göstərilən və işçi heyəti xərclərinə daxil edilən əmək haqlarını almışdır (bax: 8-ci qeyd):

24. Əlaqəli tərəflər (davamı)

(b) Əsas rəhbərliklə əməliyyatlar (davamı)

'000 AZN	2019	2018
Əmək haqları və mükafatlar	53	76
Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödəmələr	12	17
Cəmi qısamüddətli ödəmələr	65	93

(c) Digər əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar

'000 AZN	Azərbaycan Respublikasının Hökuməti və dövlət mülkiyyətində və ya nəzarəti altında olan müəssisələr	
	2019	2018
Aktivlər		
Ticari və sair debitor borcları, ümumi	12,637	17,289
Çıxılsın: dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	(6,597)	(10,437)
Ticari və sair debitor borcları, xalis	6,040	6,852
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1,167	647
Sair aktivlər	1,061	40
Əvəzləşdirilə bilən ƏDV	18,083	17,754
Cəmi aktivlər	26,351	25,293

	Azərbaycan Respublikasının Hökuməti və dövlət mülkiyyətində və ya nəzarəti altında olan müəssisələr	
	2019	2018
Öhdəliklər		
Kreditlərin cari hissəsi	66,146	64,470
Kreditlərin uzunmüddətli hissəsi	66,202	77,348
Ticari və sair kreditör borcları	16,878	18,144
ƏDV və digər vergi borcları	2,316	6,770
Abunəçilərdən alınmış avanslar	6,743	2,445
Cəmi öhdəliklər	158,285	169,177

24. Əlaqəli tərəflər (davamı)

(c) Digər əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar (davamı)

’000 AZN	Azərbaycan Respublikasının Hökuməti və dövlət mülkiyyətində və ya nəzarəti altında olan müəssisələr	
	2019	2018
Gəlir və xərclər		
Gəlir	219,705	141,516
Satışın maya dəyəri	(913,258)	(898,981)
Satış və paylama xərcləri	(3,415)	(2,227)
Ümumi və inzibati xərclər	(9,746)	(12,884)
Maliyyə xərcləri	(6,123)	(5,591)

(d) Fərdi əhəmiyyəti olmayıb, toplu əhəmiyyətli əməliyyatlar

Şirkət 31 dekabr 2019-cu il tarixinə Azərbaycanın regionlarında dövlətlə əlaqəli şirkətlərə elektrik enerjisi satışından gəlirləri və onların ödənilməmiş xalis debitor borclarını açıqlamır, çünki bu əməliyyatlar fərdi əhəmiyyətə malik deyil.

25. Qiymətləndirmənin əsasları

Maliyyə hesabatları ilkin dəyər prinsipi əsasında hazırlanmışdır. 22-ci qeyddə açıqlandığı kimi, 2018-ci ildə ümumi nəzarət altında olan müəssisələr ilə əməliyyat kimi ötürülmüş aktiv və öhdəliklər isə istisna təşkil edərək əməliyyat tarixinə ədalətli dəyərində tanınmışdır.

26. Əsas uçot siyasətləri

Aşağıdakı uçot siyasətləri Şirkət tərəfindən hazırkı maliyyə hesabatlarında əks olunmuş bütün dövrlərə ardıcıl qaydada tətbiq olunur.

Əsas uçot siyasətlərinin təqdim olunduğu səhifələrin nömrələri aşağıda verilmişdir:

(a) Gəlir	42
(b) Maliyyə gəliri və maliyyə xərcləri	43
(c) Xarici valyuta	43
(d) İşçi heyəti üzrə xərclər	43
(e) Mənfəət vergisi	44
(f) Mal-material ehtiyatları	45
(g) Əmlak, qurğu və avadanlıq	45
(h) Qeyri-maddi aktivlər	46
(i) Maliyyə alətləri	46
(j) Nizamnamə kapitalı	50
(k) Dəyərsizləşmə	50
(l) Ehtiyatlar	51
(m) İcarələr	52

(a) Gəlir

Şirkət elektrik enerjisi satışından, şəbəkə xətlərinə qoşulmadan və pulsuz əldə olunan aktivlərdən gəlir əldə edir.

Şirkət müştəri ilə müqavilələri iki tərəfə hüquq və öhdəliklər verən, müştərinin ödəniş müqabilində müəssisənin adı fəaliyyətinin məhsulu olan mal və xidmətləri əldə etmək üçün müəssisə ilə müqavilə bağlayan tərəf olduğu razılaşma kimi müəyyən edir. Müqavilə üzrə hüquq və öhdəliklər qanunla tənzimlənir. Şirkət müqavilələrinin əksəriyyəti yazılı şəkildə bağlanılır.

Gəlir müştəri ilə bağlanmış müqavilədə müəyyən edilən məbləğə əsasən qiymətləndirilir və üçüncü tərəflərin topladığı məbləğləri istisna edir. Şirkət gəliri yalnız məhsul və ya xidmət üzrə nəzarəti müştəriyə ötürdükdən sonra tanıyır.

Ödənilməli məbləğlər və əlaqəli xərclərin ödəniləcəyinə dair əhəmiyyətli qeyri-müəyyənlik olduğu təqdirdə gəlir tanınmır.

26. Əsas uçot siyasətləri (davamı)

(b) Maliyyə gəliri və maliyyə xərcləri

Şirkətin maliyyə gəlirləri və xərclərinə daxildir:

- faiz xərcləri;
- maliyyə aktivləri və öhdəlikləri üzrə xarici valyuta mübadiləsindən gəlir və ya zərər.

Faiz xərcləri effektiv faiz metodu əsasında tanınır.

“Effektiv faiz dərəcəsi” maliyyə alətinin gözlənilən fəaliyyət müddəti boyu proqnoz edilən gələcək pul ödəmələri və ya daxilolmaları:

- maliyyə alətinin ümumi balans dəyərində; və ya
- maliyyə öhdəliyinin amortizasiya edilmiş dəyərində diskontlaşdırılan dərəcədir.

Faiz gəliri və ya xərcini hesablayarkən effektiv faiz dərəcəsi aktivin (aktiv kredit üzrə dəyərsizləşmiş olmadıqda) ümumi balans dəyərində və ya öhdəliyin amortizasiya edilmiş dəyərində tətbiq edilir. Bununla belə, aktiv ilkin tanınmadan sonra kredit üzrə dəyərsizləşdikdə faiz gəliri effektiv faiz dərəcəsini aktivin amortizasiya edilmiş dəyərində tətbiq etməklə hesablanır. Aktivin kredit üzrə dəyərsizləşməsi aradan qalxdıqda faiz gəliri yenə ümumi balans dəyəri əsasında hesablanır.

(c) Xarici valyuta

(i) Xarici valyuta əməliyyatları

Xarici valyutalarda aparılan əməliyyatlar həyata keçirildiyi tarixlərdə olan məzənnələrlə Şirkətin müvafiq əməliyyat valyutalarına çevrilir.

Hesabat tarixinə xarici valyutalarda ifadə olunmuş maliyyə aktivləri və öhdəlikləri həmin tarixdə olan məzənnə ilə əməliyyat valyutasına çevrilir. Maliyyə maddələri üzrə xarici valyuta gəliri və ya zərəri, dövr ərzində effektiv faiz və ödənişlər nəzərə alınmaqla, dövrün əvvəlində əməliyyat valyutasında amortizasiya olunmuş dəyər ilə hesabat dövrünün sonundakı məzənnə əsasında çevrilmiş xarici valyutada amortizasiya olunmuş dəyər arasında olan fərkdir.

İlkin dəyər əsasında qiymətləndirilən xarici valyutada olan qeyri-maliyyə bəndləri konvertasiya tarixinə olan mübadilə məzənnəsi əsasında çevrilir.

Konvertasiya zamanı yaranan xarici valyuta fərqləri mənfəətə və ya zərəərə aid edilir.

(d) İşçi heyəti üzrə xərclər

(i) İşçilərin qısamüddətli gəlirləri

Qısamüddətli işçi gəlirləri Şirkət tərəfindən diskontlaşdırılmayan qaydada ölçülür və həmin xidmətlər göstərdiyi təqdirdə xərcə silinir. Əgər Şirkət işçinin göstərdiyi keçmiş xidmətlərinin müqabilində qısamüddətli nağd pul bonuslarını ödəməyə görə cari hüquqi və ya konstruktiv öhdəliyə malikdirsə və öhdəlik etibarlı şəkildə qiymətləndirilə bilərsə, ödənilməsi gözlənilən qısamüddətli nağd pul bonusu üzrə öhdəlik tanınır.

26. Əsas uçot siyasətləri (davamı)

(d) İşçi heyəti üzrə xərclər (davamı)

(ii) Müəyyənləşdirilmiş müavinət planları

Müəyyənləşdirilmiş müavinət planı hüquqi şəxsin ayrıca şəxsə sabit yardımlar ödədiyi və əlavə məbləğləri ödəmək üçün hüquqi və konstruktiv öhdəliklərə malik olmayacağı təqaüd ödənişi planıdır. Müəyyənləşdirilmiş müavinət planlarına uyğun, o cümlədən Azərbaycan Dövlət Sosial Müdafiə Fondu qarşısında öhdəliklər xidmətlərin işçilər tərəfindən icra olunduğu dövrlərdə mənfəət və ya zərərdə işçi mükafatlandırılması xərci kimi tanınır.

(e) Mənfəət vergisi

Mənfəət vergisinə cari vergi və təxirə salınmış vergi daxildir. Cari və təxirə salınmış vergilər, birbaşa kapitalda tanınan bəndlərə aid olduğu hallar istisna olmaqla, mənfəət və zərərdə tanınır.

(i) Cari vergi

Cari vergi hesabat tarixində müəyyənləşdirilmiş və ya mahiyyət etibarı ilə müəyyənləşdirilmiş vergi dərəcəsi tətbiq olunmaqla və ötən illərə nəzərən vergi borclarına düzəlişlər edilərək il ərzində vergiyə cəlb olunan gəlir və ya zərər üzrə gözlənilən vergi borcları və ödənilməli olan vergilərdir. Dividendlərin elan olunmasından yaranan hər hansı vergi öhdəliyi də cari vergi borclarına daxildir.

(ii) Təxirə salınmış vergi

Təxirə salınmış vergi maliyyə hesabatlılığı məqsədləri üçün istifadə olunan aktivlərin və öhdəliklərin balans dəyərləri ilə vergi qoyma məqsədləri üçün istifadə olunan məbləğlər arasında olan müvəqqəti fərqlər üzrə tanınır.

Təxirə salınmış vergi aktivini yalnız o zaman uçota alınır ki, istifadə edilməmiş vergi itkilərinin, istifadə edilməmiş vergi güzəştlərinin, müvəqqəti fərqlərin əvəzini ödəyə biləcək vergilərə cəlb edilən gələcək gəlirlərin mövcud olacağı ehtimal olunsun. Gələcəkdə vergi tutula bilən mənfəət müvafiq vergi tutulan müvəqqəti fərqlərin bərpası əsasında müəyyən edilir. Vergi tutulan müvəqqəti fərqlərin məbləği təxirə salınmış vergi aktivini tam tanımaq üçün kifayət deyilsə, cari müvəqqəti fərqlər üzrə düzəliş edilmiş gələcəkdə vergi tutula bilən mənfəət nəzərə alınır. Təxirə salınmış vergi aktivləri hər hesabat tarixində nəzərdən keçirilir və gələcək vergi ehtiyatları yaranmadığı təqdirdə müəyyən miqdarda azaldılır; gələcəkdə vergi tutulan mənfəətlər artıqda, bu azaldılmalar geri qaytarılır.

Tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivləri hər hesabat tarixində təkrar qiymətləndirilir və o zaman uçota alınır ki, onların əvəzini ödəyə biləcək vergilərə cəlb edilən gələcək gəlirlərin mövcud olacağı ehtimal olunsun.

Təxirə salınmış vergilər, hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonunda qüvvəyə minmiş qanunlara uyğun olaraq, müvəqqəti fərqlərə onlar ləğv ediləcəyi zaman tətbiq ediləcək gözlənilən vergi dərəcələri əsasında müəyyən olunur. Təxirə salınmış verginin ölçülməsi hesabat dövrünün sonunda aktiv və öhdəliklərin balans dəyərini bərpa etmək və ya müəyyənləşdirmək üçün şirkətin gözlədiyi qaydada vergi nəticələrini əks etdirir.

Cari və təxirə salınmış vergi öhdəliklərini müəyyən etmək üçün Şirkət qeyri-müəyyən vergi mövqeyinin təsirini, əlavə vergiləri, penyalari və ödənilməmiş vergi faizlərini nəzərdə tutmalıdır. Şirkət vergi qanunvericiliyinin təfsiri və əvvəlki təcrübəyə əsaslanaraq inanır ki, vergi öhdəlikləri üçün hesablaşmalar bütün açıq vergi illərinə görə adekvatdır.

26. Əsas uçot siyasətləri (davamı)

(e) Mənfəət vergisi (davamı)

(ii) Təxirə salınmış vergi (davamı)

Həmin qiymətləndirmə ehtimal və fərziyyələrə əsaslanaraq həyata keçirilir və uyğun olaraq gələcək haqqında ehtimallar olmasına səbəb olur. Şirkətin öz qərarlarını dəyişməsinə səbəb olan yeni bir məlumat yarana, bu da öz növbəsində vergi öhdəliklərinə təsir edə və həmçinin vergi xərci məbləğini dəyişdirə bilər.

(f) Mal-material ehtiyatları

Ehtiyatlar maya dəyəri ilə xalis satış dəyərindən ən aşağı olanı ilə qeydə alınır. Ehtiyat xərcləri ilk daxil olanın ilk çıxması prinsipinə əsaslanır və ehtiyatların alınmasına çəkilmiş xərcləri və onları hazırkı yerə və vəziyyətə gətirmək üçün çəkilmiş xərcləri əhatə edir.

Xalis satış dəyəri adi biznes fəaliyyətində qiymətləndirilmiş satış qiymətindən tamamlanma xərcləri və satış xərcləri çıxılmaqla yaranan dəyərdir.

(g) Əmlak, qurğu və avadanlıq

(i) Tanıma və qiymətləndirmə

Torpaq istisna olmaqla, əmlak, qurğu və avadanlıqlar hər hansı yığılmış köhnəlmə və dəyərsizləşmə üzrə zərərlər çıxılmaqla, ilkin dəyərdə uçota alınır.

İlkin dəyər birbaşa aktivin əldə olunması ilə əlaqədar çəkilən xərcləri özündə birləşdirir. Tikilmiş əsas vəsaitin ilkin dəyərində ehtiyatlar və birbaşa işçi qüvvəsi xərcləri, əsas vəsaitin işlək vəziyyətə gətirib çıxarması üçün çəkilən xərcləri, həmin vəsaitlərin sökülməsi və aradan qaldırılması xərcləri, onların yerləşdiyi sahənin bərpası xərcləri daxildir. Əlaqədar avadanlığın funksionallığının tərkib hissəsi olan alınmış proqram təminatı həmin avadanlığın tərkibi kimi kapitallaşdırılır.

Əmlak, qurğu və avadanlıqları müxtəlif istifadə müddətləri olan komponentlərdən ibarət olduğu təqdirdə, onların uçotu ayrı-ayrı əsas vəsaitlərin (əsas hissələrin) növü kimi aparılır.

Əmlak, qurğu və avadanlıqların satışından yaranan mənfəət və ya zərər gəlirin məbləği ilə balans dəyəri arasındakı fərq kimi müəyyən edilir və mənfəət və ya zərərdə sair gəlir/sair xərclərə daxil edilir.

(ii) Sonrakı xərclər

Sonrakı xərc yalnız o halda kapitalaşdırılır ki, bu xərc aid olduğu xüsusi aktivin gələcək mənfəətini artırsın. Əmlak, qurğu və avadanlığın gündəlik xidmət xərcləri çəkildikcə mənfəət və ya zərərdə tanınır.

(iii) Köhnəlmə

Köhnəlmə əmlak, qurğu və avadanlıq bəndi quraşdırıldığı və istifadə üçün yararlı olduğu tarixdən və yaxud, daxili qaydada tikilmiş aktivlər halında, aktiv tam tikilib istifadə üçün hazır olduğu tarixdən etibarən başlanır.

26. Əsas uçot siyasətləri (davamı)

(g) Əmlak, qurğu və avadanlıq (davamı)

(iii) Köhnəlmə (davamı)

Köhnəlmə aktivlərin dəyərindən onların qalıq dəyərini çıxmaqla hesablanır.

Köhnəlmə düz xətt metodu ilə hesablanıb, hər bir əsas vəsait üçün planlaşdırılmış faydalı istismar müddəti ərzində mənfəət və ya zərər hesabında tanınır, çünki bu aktivin gələcək iqtisadi gəlirlərinin gözlənilən istifadəsini daha düzgün əks etdirir. Torpaq üzrə köhnəlmə hesablanmır.

Cari və müqayisə dövrləri üzrə əmlak, qurğu və avadanlıqların faydalı istismar müddəti aşağıdakı kimidir:

• binalar	20-40 il;
• ötürücü şəbəkələr	5-30 il;
• maşın və avadanlıqlar	3-35 il;
• nəqliyyat vasitələri və sair	3-12 il.

Köhnəlmə metodları, faydalı istismar müddətləri və qalıq dəyərləri hər maliyyə ilinin sonunda nəzərdən keçirilir və lazım olduqda düzəlişlər edilir.

(h) Qeyri-maddi aktivlər

(i) Kompüter proqramı

Qeyri-maddi aktivlərə kompüter proqram təminatları daxildir. Qeyri-maddi aktivlər yığılmış amortizasiya və hər hansı yığılmış dəyərsizləşmə zərərləri çıxılmaqla ilkin dəyərində tanınır.

(ii) Sonrakı xərclər

Sonrakı xərc yalnız o halda kapitalaşdırılır ki, bu xərc aid olduğu xüsusi aktivin gələcək mənfəətini artırsın. Bütün digər xərclər çəkildiyi zaman mənfəət və ya zərərdə tanınır.

(iii) Amortizasiya

Amortizasiya aktivlərin dəyərindən onların qalıq dəyərini çıxmaqla hesablanır.

Amortizasiya qeyri-maddi aktivlərin istifadəyə hazır olduğu tarixdən etibarən onların gözlənilən faydalı istismar müddətləri ərzində düz xətt metodu ilə hesablanır, çünki bu, aktivin gələcək iqtisadi səmərəsinin gözlənilən istifadəsini ən doğru əks etdirir.

Cari və müqayisə dövrləri üzrə gözlənilən faydalı istismar müddətləri 10 ildir.

Amortizasiya metodları, faydalı istismar müddətləri və qalıq dəyərləri hər maliyyə ilinin sonunda nəzərdən keçirilir və lazım olduqda düzəlişlər edilir.

(i) Maliyyə alətləri

(i) Tanıma və ilkin qiymətləndirmə

Ticari debitor borcları ilkin olaraq yarandıqda tanınır. Bütün digər maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri Şirkət alət üzrə müqavilə tərəfinə çevrildikdə ilk dəfə tanınır.

26. Əsas uçot siyasətləri (davamı)

(i) Maliyyə alətləri (davamı)

(i) *Tanıma və ilkin qiymətləndirmə (davamı)*

Maliyyə aktivi (əhəmiyyətli maliyyə elementi olmayan ticari debitor borcu deyilsə) və ya maliyyə öhdəliyi mənfəət və ya zərərdə əks olunan ədalətli dəyər kateqoriyasına təsnif edilməyən bənd üçün, birbaşa alışı və ya buraxılışına aid edilən əməliyyat xərcləri daxil olmaqla, ədalətli dəyərdə ölçülür. Əhəmiyyətli maliyyə elementi olmayan ticari debitor borcları ilkin olaraq əməliyyat qiymətində ölçülür.

(ii) *Təsnifat və sonrakı qiymətləndirmə*

İlkin tanıma zamanı maliyyə aktivi aşağıdakı kimi təsnif edilir: amortizasiya edilmiş dəyərdə qiymətləndirilən; sair məcmu gəlirdə əks olunan ədalətli dəyərdə qiymətləndirilən – borc investisiyası; sair məcmu gəlirdə əks olunan ədalətli dəyərdə qiymətləndirilən – kapital investisiyası; və ya mənfəət və ya zərərdə əks olunan ədalətli dəyərdə qiymətləndirilən.

Şirkət maliyyə aktivlərinin idarə edilməsi üzrə biznes modelini dəyişdirməzsə (bu halda bütün aidiyyəti maliyyə aktivləri biznes modeli dəyişəndən sonrakı ilk hesabat dövrünün ilk günündə təkrar təsnif edilir) maliyyə aktivi ilkin tanınmadan sonra təkrar təsnif edilmir.

Maliyyə aktivi aşağıdakı şərtlərə cavab verdikdə və mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyər kateqoriyasına təsnif edilmədikdə amortizasiya edilmiş dəyərdə ölçülür:

- aktiv məqsədi aktivləri müqavilə üzrə pul vəsaitlərini toplamaq üçün saxlamaq olan biznes modelində saxlanır; və
- aktiv üzrə müqavilə şərtləri müəyyən edilmiş tarixlərdə əsas məbləğin və faiz ödənişlərinin daxil olmasına səbəb olur.

Maliyyə aktivləri – Biznes modelinin qiymətləndirilməsi

Şirkət maliyyə aktivinin saxlandığı biznes modelinin məqsədini portfel səviyyəsində qiymətləndirir, belə ki, bu biznesin idarəetmə tərzini və rəhbərliyə təqdim olunan məlumatı daha yaxşı əks etdirir. Nəzərdən keçirilən məlumata daxildir:

- portfel üçün qeyd edilən siyasət və məqsədlər və bu siyasətlərin praktikada tətbiqi. Bura rəhbərliyin strategiyasının müqavilə üzrə faiz gəlirlərinin qazanılmasına, müəyyən faiz dərəcəsi profilini qorumağa, maliyyə aktivinin müddətinin əlaqədar öhdəliklərin müddətinə və ya gözlənilən pul vəsaitlərinin hərəkətinə uyğunlaşmasına və ya aktivlərin satılması yolu ilə pul vəsaitlərinin əldə olunmasına köklənib-köklənmədiyi daxildir;
- portfel üzrə fəaliyyət nəticəsi necə qiymətləndirilir və Şirkətin rəhbərliyinə necə məruzə edilir;
- biznes modelinin fəaliyyət nəticələrinə (və bu biznes modelində saxlanılan maliyyə aktivlərinə) təsir göstərən risklər və bu risklər necə idarə edilir;
- biznes rəhbərlərinə təminat necə ödənilir – yəni təminat idarə edilən aktivlərin ədalətli dəyərinə və ya müqavilə üzrə toplanan pul vəsaitlərinə əsaslanırmı; və
- əvvəlki dövrlərdə maliyyə aktivlərinin satış tezliyi, həcmi və müddəti, bu satışların səbəbi və gələcək satış fəaliyyəti ilə bağlı gözləntilər.

Maliyyə aktivlərinin tanınmanın dayandırılması sayılmayan əməliyyatlarda üçüncü tərəflərə ötürülməsi, Şirkətin aktivləri davamlı tanınmasına uyğun olaraq satış sayılır.

Ticarət üçün saxlanılan və ya idarə olunan və fəaliyyət nəticəsi ədalətli dəyər əsasında ölçülən maliyyə aktivləri mənfəət və ya zərərdə əks olunan ədalətli dəyərdə qiymətləndirilir.

26. Əsas uçot siyasətləri (davamı)

(i) Maliyyə alətləri (davamı)

(ii) Təsnifat və sonrakı qiymətləndirmə (davamı)

Maliyyə aktəviləri – Müqavilə üzrə pul axınlarının sırf əsas borc məbləği və faiz ödənişlərindən ibarət olub-olmadığının qiymətləndirilməsi

Bu qiymətləndirmə məqsədləri üçün “əsas” dedikdə ilkin tanınma zamanı maliyyə aktivinin ədalətli dəyəri başa düşülür. “Faiz” dedikdə pulun zaman dəyəri və müəyyən zaman dövründə ödənilməli əsas məbləğlə əlaqədar kredit riski və sair əsas kredit riskləri və xərcləri (məs., likvidlik riski və inzibati xərclər), eləcə də mənfəət marjası üçün ödəniş nəzərdə tutulur.

Müqavilə üzrə pul axınlarının yalnız əsas borc məbləği və faiz ödənişləri olub-olmamasının qiymətləndirilməsində Şirkət alətin müqavilə şərtlərini nəzərə alır. Bu qiymətləndirmə maliyyə aktivində həmin aktivin bu şərtə əməl etməməsi ilə nəticələnən, müqavilə üzrə pul axınlarının müddəti və ya məbləğini dəyişə bilən müqavilə şərtinin olub-olmamasını əhatə edir. Qiymətləndirmə zamanı Şirkət aşağıdakıları nəzərə alır:

- pul vəsaitlərinin məbləğ və ya müddətini dəyişə bilən şərti hadisələr;
- vaxtından əvvəl ödəniş və vaxtın uzadılması xüsusiyyətləri; və
- şirkətin müvafiq aktivlərdən gələn pul vəsaitlərinə iddiasını məhdudlaşdıracaq şərtlər (məs., reqres hüququnun olmaması).

Qabaqcadan ödəmə sırf əsas borc məbləği və faiz meyarına o zaman uyğun gəlir ki, qabaqcadan ödənilən məbləğ əsas etibarilə ödənilməmiş əsas borc məbləği və faiz məbləğini əks etdirsin. Bura müqaviləyə erkən xitam verilməsinə görə münasib əlavə ödəmə də daxildir. Bundan başqa, müqavilənin nominal qiymətinə endirim edilməklə və ya mükafat şəklində əldə edilmiş maliyyə aktivini üçün, əsas etibarilə müqavilənin nominal qiymətini və hesablanmış (lakin ödənilməmiş) faizi (bura müqaviləyə erkən xitam verilməsinə görə münasib əlavə ödəmə də daxil ola bilər) əks etdirən qabaqcadan ödəmə də, ədalətli dəyəri ilkin qiymətləndirmə zamanı əhəmiyyətli olmadıqda, sözügedən meyarı cavab verir.

Maliyyə aktivləri – Sonrakı qiymətləndirmə, gəlirlər və zərərlər

Mənfəət və ya zərərdə əks olunan ədalətli dəyerdə qiymətləndirilən maliyyə aktivləri	Bu aktivlər sonradan ədalətli dəyerdə ölçülür. Hər hansı faiz və ya dividend gəlirləri daxil olmaqla xalis gəlir və zərərlər mənfəət və ya zərərdə tanınır.
Amortizasiya edilmiş dəyerdə qiymətləndirilən maliyyə aktivləri	Bu aktivlər sonradan effektiv faiz üsulundan istifadə etməklə amortizasiya edilmiş dəyerdə ölçülür. Amortizasiya edilmiş dəyər dəyərsizləşmə üzrə zərərlər hesabına azalır. Faiz gəliri, xarici valyuta mübadiləsindən yaranan fərqlər və dəyərsizləşmə mənfəət və ya zərərdə tanınır. Tanınmanın dayandırılmasından yaranan istənilən gəlir və ya zərər mənfəət və ya zərərdə tanınır.
Sair məcmu gəlirdə əks olunan ədalətli dəyerdə qiymətləndirilən borc investisiyaları	Bu aktivlər sonradan ədalətli dəyerdə ölçülür. Effektiv faiz üsulu ilə hesablanan faiz gəliri, xarici valyuta mübadiləsindən yaranan fərqlər və dəyərsizləşmə mənfəət və ya zərərdə tanınır. Sair xalis gəlir və zərərlər sair məcmu gəlirdə tanınır. Tanınma dayandırılarkən sair məcmu gəlirdə yığılmış gəlir və zərərlər mənfəət və ya zərərə aid edilir.
Sair məcmu gəlirdə əks olunan ədalətli dəyerdə qiymətləndirilən kapital investisiyaları	Bu maliyyə aktivləri sonradan ədalətli dəyerdə ölçülür. Dividendlər aydın şəkildə investisiya xərclərinin bərpa olunan hissəsini təşkil etmədikdə gəlir kimi mənfəət və ya zərərdə tanınır. Sair xalis gəlir və zərərlər sair məcmu gəlirdə tanınır və heç zaman mənfəət və ya zərərə köçürülmür.

26. Əsas uçot siyasətləri (davamı)

(i) Maliyyə alətləri (davamı)

(ii) *Təsnifat və sonrakı qiymətləndirmə (davamı)*

Maliyyə öhdəlikləri – Təsnifat, sonrakı qiymətləndirmə, gəlirlər və zərərlər

Maliyyə öhdəlikləri amortizasiya edilmiş dəyərdə və ya mənfəət və ya zərərdə əks olunan ədalətli dəyərdə qiymətləndirilən kateqoriyalarına təsnif edilir. Maliyyə öhdəliyi satış üçün saxlanılan alət kimi təsnif edildikdə, törəmə alət olduqda və ya ilkin tanınma zamanı bu kateqoriyaya aid edildikdə mənfəət və ya zərərdə əks olunan ədalətli dəyərində qiymətləndirilir. Mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyərində qiymətləndirilən maliyyə öhdəlikləri ədalətli dəyərdə ölçülür və xalis gəlir və zərərlər, faiz xərcləri daxil olmaqla, mənfəət və ya zərərdə tanınır. Sair maliyyə öhdəlikləri sonradan effektiv faiz üsulu ilə amortizasiya edilmiş dəyərdə ölçülür. Faiz xərcləri və xarici valyuta mübadiləsindən yaranan fərqlər mənfəət və ya zərərdə tanınır. Tanınmanın dayandırılmasından yaranan gəlir və ya zərər də mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Şirkət sabit dərəcəli bank kreditlərinə malikdir və ARMB-nin təyin etdiyi əsas dərəcə dəyişdiyi halda bank bu kreditlər üzrə faiz dərəcəsini yeniləyə bilər. Şirkətin yenilənmiş dərəcəni qəbul etmək və ya cərimə ödəmədən krediti nominal dəyərdə ödəmək seçimi var. Şirkət bu kreditlərə dəyişən dərəcəli kreditlər kimi baxır.

(iii) *Tanınmanın dayandırılması*

Maliyyə aktivləri

Şirkət maliyyə aktivini tanımağı o zaman dayandırır ki, maliyyə aktivindən gələn pul vəsaitlərinə olan müqavilə hüquqlarının müddəti bitir və ya əməliyyatda müqavilə üzrə pul vəsaitlərini almaq hüququnu ötürür ki, bu halda maliyyə aktivlərinə sahib olmaqla bağlı bütün risklər və mülkiyyət hüquqları da ötürülür və ya Şirkət sahibliklə bağlı bütün riskləri və mülkiyyət hüquqlarını nə ötürür, nə özündə saxlayır, nə də maliyyə aktivinə nəzarəti özündə saxlayır.

Şirkət maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında tanınan aktivlərin ötürüldüyü əməliyyatlarda iştirak edir, lakin köçürülən aktivlər və ya onların bir qisminə aid risk və qazancların ya hamısını, ya da əhəmiyyətli hissəsini saxlayır. Belə hallarda ötürülən aktivlərin tanınması dayandırılır.

Maliyyə öhdəlikləri

Şirkət müqavilə üzrə öhdəlikləri yerinə yetirildikdə və ya ləğv edildikdə və ya müddəti bitdikdə maliyyə öhdəliyini tanımağı dayandırır. Şirkət, həmçinin maliyyə öhdəliyinin tanınmasını onların şərtləri dəyişdikdə və dəyişmiş öhdəlik üzrə pul vəsaitləri əhəmiyyətli fərqləndikdə dayandırır. Belə olan halda dəyişmiş şərtlər əsasında yeni maliyyə öhdəliyi ədalətli dəyərdə tanınır.

Maliyyə öhdəliyinin tanınması dayandırılarkən balans məbləğləri arasındakı fərq əvəzləşdirilir və ödənilən məbləğ (ötürülən nağdsız aktivlər və ya qazanılan öhdəliklər daxil) mənfəət və ya zərərdə tanınır.

(iv) *Əvəzləşdirmə*

Maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi və xalis məbləğin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda daxil edilməsi yalnız və yalnız Şirkətin hazırda qeydə alınmış məbləğlərin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hüququn, eləcə də əvəzləşdirməni aparmaq və ya eyni zamanda aktivini realizasiya edərək öhdəliyi ödəmək niyyətinin olduğu hallarda həyata keçirilə bilər.

26. Əsas uçot siyasətləri (davamı)

(j) Nizamnamə kapitalı

Adi səhmlər kapital kimi təsnif olunur. Adi səhmlərin və səhm opsiyonlarının buraxılmasına birbaşa aid edilən əlavə xərclər, vergi təsirləri çıxılmaqla, kapitaldan tutulma kimi tanınır.

Nizamnamə kapitalını artırmaq üçün əldə edilmiş, lakin qeydiyyatda alınmamış hər hansı məbləğ, əlaqəli vergilər çıxılmaqla, əlavə ödənilmiş kapital kimi tanınır.

(k) Dəyərsizləşmə

(i) Qeyri-törəmə maliyyə aktivləri

Maliyyə alətləri

Şirkət amortizasiya edilmiş dəyərdə ölçülən maliyyə aktivlərinin gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyat tanır.

Ticari debitor borcları və müqavilə aktivlərinin zərəri üzrə ehtiyat hər zaman bütün dövr üçün gözlənilən kredit zərərlərinə bərabər məbləğdə ölçülür.

İlkin tanınmadan sonra maliyyə aktivi üzrə kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artıb-artmadığını müəyyən edərkən və gözlənilən kredit zərərinə hesablayarkən Şirkət əlavə xərc və ya səy tələb etmədən əldə olunan müvafiq əsaslandırılmış və dəstəkləyici məlumatı nəzərdən keçirir. Bura həm kəmiyyət, həm də keyfiyyət məlumatı, eləcə də Şirkətin tarixi təcrübəsinə, kredit qiymətləndirməsinə və proqnoz məlumatına əsaslanan təhlil daxildir.

Bütün dövr üçün gözlənilən kredit zərəri maliyyə alətinin gözlənilən istifadə müddəti boyu mümkün bütün defolt hallarından yarana biləcək gözlənilən kredit zərəridir.

12 aylıq gözlənilən kredit zərəri gözlənilən kredit zərərlərinin hesabat müddətindən sonra 12 ay ərzində (və ya alətin gözlənilən istifadə müddəti 12 aydan azdırsa, daha az vaxt ərzində) defolt hadisələri nəticəsində baş verə biləcək qismidir.

Gözlənilən kredit zərərinə qiymətləndirərkən maksimal müddət Şirkətin kredit riskinə məruz qaldığı maksimal müqavilə müddətidir.

Gözlənilən kredit zərərlərinin ölçülməsi

Gözlənilən kredit zərəri kredit üzrə zərərlər ehtimalının hesablanmasıdır. Kredit üzrə zərərlər bütün pul vəsaitləri çatışmazlığının cari dəyəri kimi ölçülür (yəni müqavilə üzrə müəssisəyə ödənilməli pul vəsaitləri ilə Şirkətin almağı gözlədiyi pul vəsaitləri arasındakı fərq).

Gözlənilən kredit zərəri maliyyə aktivinin effektiv faiz dərəcəsində diskontlaşdırılır.

Kredit üzrə dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri

Hər hesabat tarixində Şirkət amortizasiya olunmuş dəyərdə tanınan maliyyə aktivlərinin kredit üzrə dəyərsizləşib-dəyərsizləşmədiyini qiymətləndirir. Maliyyə aktivi üzrə ehtimal edilən gələcək pul axınlarına mənfi təsir göstərən bir və ya daha çox hadisə baş verdikdə aktiv “kredit üzrə dəyərsizləşmiş” hesab edilir.

Maliyyə aktivinin kredit üzrə dəyərsizləşdiyi aşağıdakı müşahidə edilə bilən məlumat sübut edir:

- borcalanın və ya emitentin əhəmiyyətli maliyyə çətinliyi yaşaması;
- müqavilə şərtlərinin pozulması, məsələn, ödənişin gecikdirilməsi və ya ödənilməməsi;
- borcalanın müflisləşməsi və ya digər maliyyə restrukturizasiyasına məruz qalmaq ehtimalının olması.

26. Əsas uçot siyasətləri (davamı)

(k) Dəyərsizləşmə (davamı)

(i) Qeyri-törəmə maliyyə aktivləri (davamı)

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda gözlənilən kredit zərərinin təqdimatı

Amortizasiya olunmuş dəyərdə ölçülən maliyyə aktivləri üzrə zərər ehtiyatları aktivlərin ümumi balans dəyərindən çıxılır.

Silinmə

Şirkət maliyyə aktivini tam və ya qismən bərpa etmək üçün əsaslı gözləntiləri olmadığı təqdirdə həmin maliyyə aktivinin ümumi balans dəyərini silir.

(ii) Qeyri-maliyyə aktivləri

Mal-material ehtiyatları və təxirə salınmış vergi xaric, şirkətin qeyri-maliyyə aktivlərinin balans dəyərləri dəyərsizləşmə əlamətlərinin olub-olmadığını müəyyən etmək üçün hər hesabat tarixində nəzərdə keçirilir. Belə bir əlamət olduqda aktivin bərpa oluna bilən məbləği hesablanılır.

Dəyərsizləşmə yoxlaması məqsədilə fərdi yoxlanıla bilməyən aktivlər davamlı istifadə nəticəsində pul vəsaitləri yaradan və digər aktivlər və ya PVV-dən geniş mənada müstəqil olan kiçik aktivlər qrupunda qruplaşdırılır.

Şirkətin korporativ aktivləri ayrıca olaraq daxil olan pul vəsaitləri yaratmır və birdən çox PVV tərəfindən istifadə edilir. Korporativ aktivlər əsaslı və davamlı şəkildə PVV-ə paylanmışdır və korporativ aktivin təhkim edildiyi PVV-nin yoxlanılmasının bir hissəsi olaraq dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılır.

Bərpa oluna bilən aktiv və ya PVV məbləği onun istifadədə olan dəyərindən böyükdür, ədalətli dəyəri isə satış xərclərindən kiçikdir. İstifadədə olan dəyəri ölçərkən hesablanmış gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti cari dəyərində diskontlaşdırılır. Bu zaman pulun zaman dəyərinin cari bazar qiymətləndirməsi və aktiv və ya PVV üçün spesifik riskləri əks etdirən vergidən əvvəlki diskont dərəcəsi tətbiq olunur.

Dəyərsizləşmə üzrə zərər aktivin və ya təhkim edildiyi pul vəsaitləri yaradan vahidin (PVV) balans dəyəri hesablanmış bərpa oluna bilən məbləğindən çox olduqda tanınır.

Dəyərsizləşmə üzrə zərərlər mənfəət və ya zərərdə tanınır. PVV-lərinin dəyərsizləşməsi üzrə zərər PVV-də (PVV qrupunda) olan digər aktivlərin balans dəyərini azaltmaq üçün mütənasib şəkildə paylanılır.

Əvvəlki dövrlərdə tanınmış dəyərsizləşmə zərərləri hər hesabat tarixində zərərin azalması və yay ox olmasının əlamətləri baxımından qiymətləndirilir. Bərpa oluna bilən məbləği müəyyən etmək üçün istifadə olunan hesablamalarda dəyişiklik olduqda dəyərsizləşmə zərəri bərpa olunur. Dəyərsizləşmə üzrə zərər aktivin balans dəyəri dəyərsizləşmə üzrə zərər tanınmadığı halda köhnəlmə və amortizasiya çıxılmaqla qala biləcək balans dəyərindən yüksək olmayacağı həddə bərpa olunur.

(l) Ehtiyatlar

Baş vermiş hadisə nəticəsində Şirkətin etibarlı şəkildə qiymətləndirilə bilən hüquqi və ya konstruktiv öhdəliyi yarandıqda və öhdəliyi icra etmək üçün iqtisadi faydaların ödənilməsinin tələb olunacağı ehtimal olduqda, ehtiyat tanınır. Ehtiyatlar, pulun zaman dəyəri və öhdəliklə bağlı risklərin cari bazar qiymətləndirmələrini əks etdirən gözlənilən gələcək pul axınlarının vergidən əvvəlki dərəcədə diskontlaşdırılması ilə müəyyən olunur. Diskontların açılışı maliyyə xərci kimi tanınır.

26. Əsas uçot siyasətləri (davamı)

(l) Ehtiyatlar (davamı)

(i) Əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı ödənişlər üzrə ehtiyat

Azərbaycan Respublikası Əmək Məcəlləsinə uyğun olaraq Şirkət işçilərinə iş zamanı səhhətlərinə dəymiş zərərin əvəzini ödəməli, eləcə də işçi işdə ölərsə, ailə üzvlərinə kompensasiya ödəməlidir. Bu zaman yerli şərtlərə və tələblərə uyğun olaraq qiymətləndirilmiş gələcək xərcin cari dəyəri əks etdirilir.

(m) İcarələr

1 yanvar 2019-cu il tarixindən etibarən Şirkət MHBS 16-nı modifikasiya olunmuş retrospektiv yanaşma ilə tətbiq edir və bu səbəbdən müqayisəli məlumat göstəriciləri düzəliş edilmədən MUBS 17 və BMHŞK 4-ə əsasən təqdim olunur. Mühasibat uçotu siyasətindəki dəyişiklik keçid zamanı Şirkətin maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsir göstərməmişdir. MUBS 17 və BMHŞK 4 çərçivəsində uçot siyasətləri ayrıca açıqlanmışdır.

1 yanvar 2019-cu il tarixindən etibarən tətbiq olunan siyasət

Müqavilənin əvvəlində Şirkət müqavilədə icarə elementinin olub-olmadığını yoxlayır. Müqavilə müəyyən dövr ərzində ödəniş müqabilində müəyyən edilən aktivdən istifadəyə nəzarət hüququ ehtiva edərsə, o, icarə müqaviləsidir və ya icarə elementi ehtiva edir. Müqavilənin müəyyən edilən aktivdən istifadəyə nəzarət hüququ ehtiva edib-etmədiyini yoxlayarkən Şirkət icarənin MHBS 16-da olan açıqlamasına istinad edir.

Bu siyasət 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən etibarən bağlanmış müqavilələr tətbiq olunur.

(i) Şirkətin icarəçi olduğu müqavilələr

İcarə elementi olan müqavilə qüvvəyə mindikdə və ya modifikasiyaya uğradıqda Şirkət müqavilə üzrə ödənişi hər icarə elementinə onların ayrıca götürülmüş qiymətinə uyğun aid edir. Buna baxmayaraq, Şirkət əmlak icarələrində qeyri-icarə elementlərini ayırmamaq və icarə və qeyri-icarə elementləri üzrə vahid icarə elementi kimi hesabat vermək seçimindən yararlanmışdır.

Şirkət istifadə hüququ formasında olan aktiv və icarə öhdəliyini icarənin başladığı tarixdə tanıyır. İstifadə hüququ formasında olan aktiv ilk olaraq ilkin dəyərində tanınır. Bu dəyər icarə güzəştləri çıxılmaqla, icarənin başladığı tarixdə və ya bu tarixdən əvvəl edilmiş hər hansı icarə ödənişlərindən, çəkilmiş ilkin birbaşa xərclərdən və aktivin sökülməsi və kənar edilməsi, aktivin və ya onun yerləşdiyi yerin bərpa edilməsi xərclərindən ibarətdir.

İstifadə hüququ formasında olan aktiv sonradan düzxətli metod ilə icarə müddətinin başladığı tarixdən bitdiyi tarixədək amortizasiya olunur. O şərtlə ki, icarə müqaviləsi icarə müddətinin sonunda aktiv üzərində mülkiyyət hüququnu Şirkətə ötürməsin və ya istifadə hüququ formasında olan aktivin qiyməti Şirkətin satınalma həyata keçirməsini nəzərdə tutmasın. Belə olan halda istifadə hüququ formasında olan aktiv icarəyə verilən aktivin faydalı istismar müddəti boyu amortizasiya olunacaq. Aktivin faydalı istismar müddəti əmlak və avadanlığın faydalı istismar müddətinin müəyyən olunması prinsipi ilə müəyyən olunur. Əlavə olaraq istifadə hüququ formasında olan aktiv dövrü olaraq dəyərsizləşmə zərərinə uyğun (əgər varsa) azaldılır və icarə öhdəliyinin müəyyən təkrar qiymətləndirmələrinə uyğun düzəliş edilir.

İcarə müddətinin başlanması tarixində icarə öhdəliyi həmin tarixdə ödənilməmiş icarə ödənişlərinin diskontlaşdırılmış dəyərilə ölçülür. İcarə ödənişləri, icarə müqaviləsində nəzərdə tutulan faiz dərəcəsi ilə diskontlaşdırılır. Əgər bu faiz dərəcəsinin müəyyən edilməsi mümkün deyilsə, onda Şirkətin borc kapitalı üzrə artan faiz dərəcəsi istifadə olunur. Ümumiyyətlə, Şirkət diskont dərəcəsi kimi borc kapitalı üzrə artan faiz dərəcəsinə tətbiq edir.

26. Əsas uçot siyasətləri (davamı)

(m) İcarələr (davamı)

(i) Şirkətin icarəçi olduğu müqavilələr (davamı)

Şirkət borc kapitalı üzrə artan faiz dərəcəsini müxtəlif kənar maliyyələşdirmə mənbələrinin faiz dərəcələrinə əsasən müəyyən edir və icarə şərtlərinə və icarəyə verilən aktivin növünə uyğun düzəlişlər edir.

İcarə öhdəliyinin qiymətləndirilməsində nəzərə alınan icarə ödənişləri aşağıdakılardan ibarətdir:

- alınacaq hər hansı icarə stimulları çıxılmaqla sabit ödənişlər;
- ilkin olaraq icarə müddətinin başlanğıc tarixindəki indeks və ya dərəcələrdən istifadə etməklə ölçülən, indeks və ya dərəcələrdən asılı olan dəyişkən icarə ödənişləri;
- zəmanətli son qalıq dəyəri üzrə icarəçi tərəfindən ödənilməsi gözlənilən məbləğlər; və
- Şirkətin müvafiq olaraq icra edəcəyi ehtimal edilən satınalma variantı çərçivəsində icra qiyməti, Şirkətin müqavilə müddətini uzatmaq seçimi edəcəyi ehtimal edilirsə yenilənən dövrdə icarə ödənişləri və Şirkətin müqaviləyə erkən xitam verəcəyi gözlənilmədiyi hallar istisna olmaqla, icarəyə erkən xitam verilməsinə görə cərimə ödənişləri

İcarə öhdəliyi effektiv faiz metodu ilə amrotizasiya olunmuş dəyərdə qiymətləndirilir. Şirkətin qiymətləndirdiyi son qalıq dəyəri üzrə ödənilməli məbləğdə dəyişiklik olduqda, Şirkət satınalma, müddətin uzadılması və ya xitam verməklə bağlı qiymətləndirməsini dəyişdikdə və ya yenilənmiş mahiyyətə sabit icarə ödənişlər olduqda əmsal və ya faizdə dəyişiklik nəticəsində gələcək icarə ödənişlərində dəyişiklik yaranarsa öhdəlik yenidən qiymətləndirilir.

İcarə öhdəliyi bu yolla yenidən qiymətləndirilərkən istifadə hüququ formasında olan aktivin balans dəyərində düzəliş edilir və ya istifadə hüququ formasında olan aktivin balans dəyəri sıfıra endikdə mənfəət və ya zərərdə qeydə alınır.

Şirkət investisiya mülkiyyəti anlayışına cavab verməyən istifadə hüququ formasında olan aktivləri və icarə öhdəliklərini maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda müvafiq olaraq “əmlak, qurğu və avadanlıq” və “kredit və borc öhdəlikləri” bəndlərində tanıyır.

Şirkət aşağı dəyərli aktivlər və qısamüddətli icarələr üzrə istifadə hüququ formasında olan aktivləri və icarə öhdəliklərini tanımaq seçimi etmişdir. Şirkət bu icarələrə aid icarə öhdəliklərini icarə müddəti boyu düzxətli metodla məsrəflərə silir.

1 yanvar 2019-cu il tarixinədək qüvvədə olan siyasət

1 yanvar 2019-cu ildən əvvəl bağlanmış müqavilələrin icarə müqaviləsi və ya icarə elementi olan müqavilə olub-olmadığını Şirkət aşağıdakılara əsasən müəyyən edirdi:

- müqavilənin icrasının konkret bir aktivin və ya aktivlərin istifadəsindən asılı olması;
- müqaviləyə istifadə hüququ formasında olan aktivin daxil olması. Aşağıdakı şərtlərdən biri yerinə yetirildikdə müqaviləyə istifadə hüququ olan aktiv daxil olmuş hesab edilirdi:
- alıcı fəaliyyət nəticəsinin əhəmiyyətli hissəsini əldə etməklə və ya nəzarət etməklə yanaşı aktivini idarə etmək imkanına və ya hüququna malik olduqda;
- alıcı fəaliyyət nəticəsinin əhəmiyyətli hissəsini əldə etməklə və ya nəzarət etməklə yanaşı aktivə fiziki çıxışa nəzarət etmək imkanına və ya hüququna malik olduqda; və ya
- faktlar və şərait digər şəxslərin fəaliyyət nəticəsinin əhəmiyyətli hissəsini əldə edəcəyinə dair ehtimalın az olduğuna göstərdikdə və qiymət vahidi nə fəaliyyət nəticəsi vahidi üçün sabit olduqda, nə də fəaliyyət nəticəsi vahidinin cari bazar qiymətinə bərabər olduqda.

26. Əsas uçot siyasətləri (davamı)

(m) İcarələr (davamı)

(i) Şirkətin icarəçi olduğu icarələr

Müqayisəli dövrdə Şirkət icarəçi olaraq bütün risk və mükafatların ötürüldüyü icarələri maliyyə icarələri kimi təsnif etmişdir. Bu zaman icarəyə verilmiş aktivlər ilkin olaraq ədalətli dəyərləri ilə minimal icarə ödənişlərinin cari dəyərinin ən kiçik olanında qiymətləndirilirdi. Minimal icarə ödənişləri, şərti icarə haqqı istisna olmaqla, icarəçinin icarə müddəti ərzində ödəməli olduğu məbləğlər idi. İlkin tanınmadan sonra aktivlərə görə hesabat onlara tətbiq olunan uçot siyasəti çərçivəsində verilir.

Digər icarələr çərçivəsində saxlanılan aktivlər əməliyyat icarələri kimi təsnif olunur və Şirkətin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında tanınmırdı. Əməliyyat icarələri çərçivəsində edilən ödənişlər icarə müddəti boyu düzxətli metodla mənfəət və ya zərərdə tanınırdı. Alınan icarə güzəştləri cəmi icarə xərclərinin ayrılmaz hissəsi olaraq icarə müddəti boyu tanınırdı.

27. Tətbiq olunmamış yeni standartlar və şərtlər

Bir sıra yeni standartlar 1 yanvar 2019-cu il tarixindən sonra başlayan illik dövrlərə tətbiq edilir və onların erkən tətbiqinə icazə verilir. Şirkət hazırkı maliyyə hesabatlarını tərtib edərkən yeni və ya təkmilləşdirilmiş standartları erkən tətbiq etməmişdir.

Aşağıdakı təkmilləşdirilmiş standartların və şərtlərin Şirkətin maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsir göstərməyəcəyi gözlənilir:

- MHBS-larının konseptual əsaslarına istinadların təkmilləşdirilməsi
- Biznes anlayışı (MHBS 3-ə düzəlişlər)
- Əhəmiyyətlik anlayışı (MUBS 1 və MUBS 8-ə düzəlişlər)
- MHBS 17 “Sığorta müqavilələri”.

28. Hesabat dövründən sonra baş vermiş hadisələr

11 mart 2020-ci il tarixində Dünya Səhiyyə Təşkilatı koronavirusu pandemiya elan etdi. COVID-19-un insanların sağlamlığına törədə biləcəyi ciddi təhlükəyə cavab olaraq Azərbaycan hökuməti qabaqlayıcı tədbirlər görmüş, o cümlədən sərhəd-keçid məntəqələrində hərəkətə və xarici vətəndaşların ölkəyə daxil olmasına məhdudiyətlər qoymuş, sahibkarlara işçilərin evdən işləməsi ilə bağlı təlimatlar vermişdir. 2020-ci ilin mart ayı ərzində dövlət orqanları sosial məsafənin qorunması üçün tədricən əlavə tədbirlər həyata keçirdi, məktəblər, universitetlər, restoranlar, kinoteatrlar, teatrlar və muzeylər və idman zalları bağlandı. Əhalinin sanitar-epidemioloji salamatlığını təmin etmək üçün 24 mart 2020-ci il tarixindən 20 aprel 2020-ci il tarixinədək karantin rejimi elan edildi və daha sonra bu müddət 31 may 2020-ci il tarixinədək uzadıldı. 27 aprel 2020-ci il tarixindən başlayaraq Azərbaycan hökuməti xüsusi karantin qaydalarının qismən yumşaldılmasını elan etdi və bir sıra iş yerlərinin və məhdudlaşdırılmış xidmət sahələrinin fəaliyyətinin qismən bərpa olunmasına icazə verildi.

Bir çox ölkədə özünü təcrid və işgüzar fəaliyyətin dayandırılması ilə əlaqədar dünyada neftə olan tələbat kəskin şəkildə azalaraq izafi məhsula və neft qiymətlərinin kəskin düşməsinə səbəb oldu. 12 aprel 2020-ci il tarixində aparıcı neft ixracatçıları neft bazarının stabilləşdirilməsi üçün xam neft hasilatının azaldılması barədə razılığa gəldi, lakin bu neft bazarındaki böhranı aradan qaldırmadı. Neft qiymətlərində və hasilat həcmində kəskin azalma neft ixracatçılarının gəlirinin və büdcə yatırımlarının azalmasına səbəb olur. Böyük ehtimalla, bu ölkənin iqtisadi və sosial həyatında özünü göstərəcək və ictimai sektorun xərclərinə təsiri qaçılmaz olacaq.

28. Hesabat dövründən sonra baş vermiş hadisələr (davamı)

Bu hadisələrin iqtisadiyyata geniş mənada mənfi təsirləri olacaq, o cümlədən:

- İstehsalatın və iqtisadi fəaliyyətin dayandırılması, təchizat zəncirlərinə mənfi təsiri və müqavilələrin pozulması;
- Müəyyən sektorlarda həm ölkədaxili bazara işləyən, həm də xarici bazarlardan yüksək asılılığı olan ixracyönümlü sahibkarlıq subyektlərinin fəaliyyətinin dayanması. Ən çox zərər görən sahələr: pərakəndə satış, səyahət və turizm, əyləncə və qonaqpərvərlik sektoru, nəqliyyat, neft sənayesi, tikinti, avtomobil, sığorta və maliyyə sektoru;
- Zəruri olmayan mal və xidmətlərə tələbatda əhəmiyyətli azalma;
- İqtisadi qeyri-müəyyənliyin artması, bunun özünü volatil aktiv qiymətlərində və valyuta məzənnələrində göstərməsi.

19 mart 2020-ci il tarixində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti COVID-19 pandemiyasının iqtisadiyyata, makroiqtisadi sabitliyə, ölkədə məşğulluq məsələlərinə və sahibkarlıq subyektlərinə mənfi təsirinin azaldılması ilə bağlı tədbirlərin maliyyələşdirilməsi üçün büdcədən Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə 1 milyard manat ayrılması haqqında sərəncam verdi. Prezidentin bu Sərəncamına əsasən Şirkətə 10,000 min manat ayrıldı və Şirkət bu vəsaiti 2020-ci ilin ikinci rübündə almağı gözləyir. 30 mart 2020-ci il tarixində İqtisadiyyat naziri problem daha dərinədən araşdırdıqdan sonra dövlətin pandemiya zərər çəkmiş sahibkarlara və əhaliyə dəstək üçün 2.5 milyard manat (ÜDM-in 3%-i) həcmində proqramların icrasını planlaşdırdığını elan etdi. Bu tədbirlərə, digərləri ilə yanaşı, iş yerlərinin qorunması məqsədilə pandemiya zərər çəkmiş sahibkarlara maliyyə dəstəyinin göstərilməsi, sosial paket çərçivəsində işsiz vətəndaşlara birdəfəlik ödənişlərin edilməsi, sahibkarlara dövlət zəmanəti ilə güzəştli şərtlərlə kredit götürmək imkanı verən kredit-zəmanət dəstəyi proqramı, koronavirusun təsir göstərdiyi sektorlarda zəmanət verilən kredit faizlərinin 10%-nin dövlət büdcəsi hesabına subsidiyalaşdırılması, pandemiya zərər çəkən ərazilərdə fəaliyyət göstərən sahibkarlara vergi güzəştləri və tətillər proqramı daxildir. Ən çox zərər çəkən sahələr siyahısına ciddi baxış keçirilir və gələcək hadisələrdən asılı olaraq düzəlişlər edilə bilər.

Şirkət COVID-19 pandemiyasının hələ ciddi təsirinə məruz qalmayan enerji təchizatı sahəsində fəaliyyət göstərir. 2020-ci ilin mart və aprel aylarında Şirkətin satışları stabil olmuşdur. Hazırkı maliyyə hesabatlarının buraxılış üçün təsdiq edildiyi tarixə olan açıq məlumatla əsasən rəhbərlik virusun yayılmasının artması ehtimalını, bunun Şirkətə və Şirkətin fəaliyyət göstərdiyi iqtisadi mühitə təsirini, o cümlədən Azərbaycan dövləti və Şirkətin ən iri partnyorları və istehlakçılarının aid olduğu digər dövlətlərin həyata keçirdiyi tədbirləri nəzərdən keçirmişdir.

Əməliyyat fəaliyyətinin fasiləsizliyini və Şirkətin likvidlik mövqeyini qorumaq üçün rəhbərlik bir sıra tədbirlər həyata keçirmiş, o cümlədən:

- işçilərə sosial məsafənin qorunması daxil olmaqla ciddi ehtiyat tədbirlərinə əməl etmək barədə təlim keçmiş;
- növbəti aylarda kapital xərclərində mümkün ixtisarı nəzərdən keçirmişdir.

Hal-hazırda ictimaiyyətə açıq olan mövcud məlumatla birlikdə yuxarıda sadalanan tədbirləri və Şirkətin cari fəaliyyət göstəricilərini nəzərə alaraq, rəhbərlik COVID-19 virusunun yayılmasının yaxın zamanda Şirkətin maliyyə vəziyyəti və əməliyyat nəticələrinə əhəmiyyətli mənfi təsir göstərəcəyini gözləmir. Rəhbərlik əsaslı olaraq görülən tədbirlər nəticəsində Şirkətin öz fəaliyyətini əhəmiyyətli pozuntular olmadan davam etməsi üçün kifayət qədər resursu malik olduğunu hesab edir. Şirkət, həmçinin ən pis ssenarini nəzərə alır və fəaliyyət planlarına müvafiq düzəlişlər etməyə hazırdır. Rəhbərlik vəziyyəti yaxından izləməyə davam edir və belə hal və ya şərait yaranan kimi təsirini azaltmaq üçün tədbirlər görəcək.